

નિત્ય નિયમાવલી

સંકલન

અ.મુ.પૂ. શ્રી નારાયણભાઈ ગી. ઠક્કર

સર્વજીવહિતાવહ ગ્રંથમાળા-૩૨

સંસ્થાપક : અ.મુ.પૂ. શ્રી નારાયણભાઈ ગી. ઠક્કર
શ્રી સ્વામિનારાયણ ડિવાણન મિશન

શ્રી સ્વામિનારાયણ ડિવાઈન મિશનનું પ્રતીક

પ્રતીકમાં શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનના ચરણકમળમાં સામુદ્રિકશાસ્ત્રમાં વર્ણવેલાં ભગવત્સ્વરૂપનાં સોળ વિલક્ષણ ચિહ્નો છે:

***જમણા ચરણકમળમાં નવ ચિહ્નો:**

- સ્વસ્તિક** માંગલ્યમય ભગવત્સ્વરૂપને સૂચવે છે.
- અષ્ટકોણ** ઉત્તર-દક્ષિણ-પૂર્વ-પશ્ચિમ-અગ્નિ-ઈશાન-નૈઋત્ય-વાયવ્ય એવી આઠે દિશામાં ભગવત્-કરુણા વહી રહી છે તેનું પ્રતીક છે.
- ત્રિધ્વરેખા** ભગવત્કૃપાથી થતું જીવોનું સતત ત્રિધ્વીકરણ દર્શાવે છે.
- અંકુશ** સર્વને અંકુશમાં રાખવા સર્વકારણના કારણરૂપ ઐશ્વર્યનું દ્યોતક છે ને અંતઃશત્રુને વશ રાખવાનું સૂચવે છે.
- ધ્વજ** અથવા કેતુ સત્યસ્વરૂપ ભગવાનની વિજયપતાકા છે.

- વજ્ર ભગવત્સ્વરૂપનું વજ્ર જેવું શક્તિશાળી બળ જીવના દોષો નષ્ટ કરી કાળ-કર્મ-માયાના ભયથી મુક્ત કરે છે તેમ નિર્દેશે છે.
- પદ્મ જલકમલવત્ નિર્લેપ કરનાર ભગવત્સ્વરૂપની કરુણાસભર મૃદુતા સૂચવે છે.
- જાંબુફળ ભગવત્સ્વરૂપમાં જોડાયેલાને મળતા દિવ્ય સુખરૂપી રસનું સૂચક છે.
- જવ અગ્નિમાં જવ, તલ આદિ અનાજ હોમી અહિંસામય યજ્ઞ કરનારા અને ભગવત્સ્વરૂપમાં જોડાયેલાના ધનધાન્ય ને યોગક્ષેમનું ભગવાન પોતે વહન કરે છે તેમ સૂચવે છે.

*ડાબા ચરણકમળમાં સાત ચિહ્નો :

- મીન સામા પ્રવાહે વહી ઉદ્ભવસ્થાને પહોંચતા મત્સ્યની પેઠે ઐશ્વર્ય-સુખના ઉદ્ભવસ્થાન ભગવત્સ્વરૂપને પામવાનું સૂચવે છે.
- ત્રિકોણ જીવને આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિમાંથી છોડાવી ઈશ્વર, માયા, બ્રહ્મની ત્રિપુટીથી પર પરબ્રહ્મ-સ્વરૂપને વિષે સ્થિતિ કરવાનું નિર્દેશક છે.
- ધનુષ અધર્મ થકી પોતાના આશ્રિતોના આરક્ષણનું પ્રતીક છે.

॥ श्री स्वामिनारायणो विजयतेतराम् ॥

नित्य नियमावली

• संकलन •

अ. मु. पू. श्री नारायणभाई गी. ठक्कर

सर्वशुद्धितावळ ग्रंथमाला

७२

• संस्थापक •

अ. मु. पू. श्री नारायणभाई गी. ठक्कर

श्री स्वामिनारायण डिवाइजन मिशन

શ્રી સ્વામિનારાયણ ડિવાઈન મિશન
સર્વજીવહિતાવલ ગ્રંથમાળા

• પ્રકાશન સમિતિ •

: પ્રેરક-માર્ગદર્શક :

* અ. મુ. પૂ. શ્રી નારાયણભાઈ ગી. ઠક્કર *

© શ્રી સ્વામિનારાયણ ડિવાઈન મિશન, અમદાવાદ
(રજી. નં. ઈ/૪૫૪૬/અમદાવાદ: ૧૯૮૧)

આવૃત્તિ : પહેલી પ્રત : ૩૦૦૦
સં. ૨૦૫૪, મહા વદ પાંચમ
ઈ. સ. ૧૯૯૮, ૧૬ ફેબ્રુઆરી

સેવા મૂલ્ય : રૂ.૧૦/-

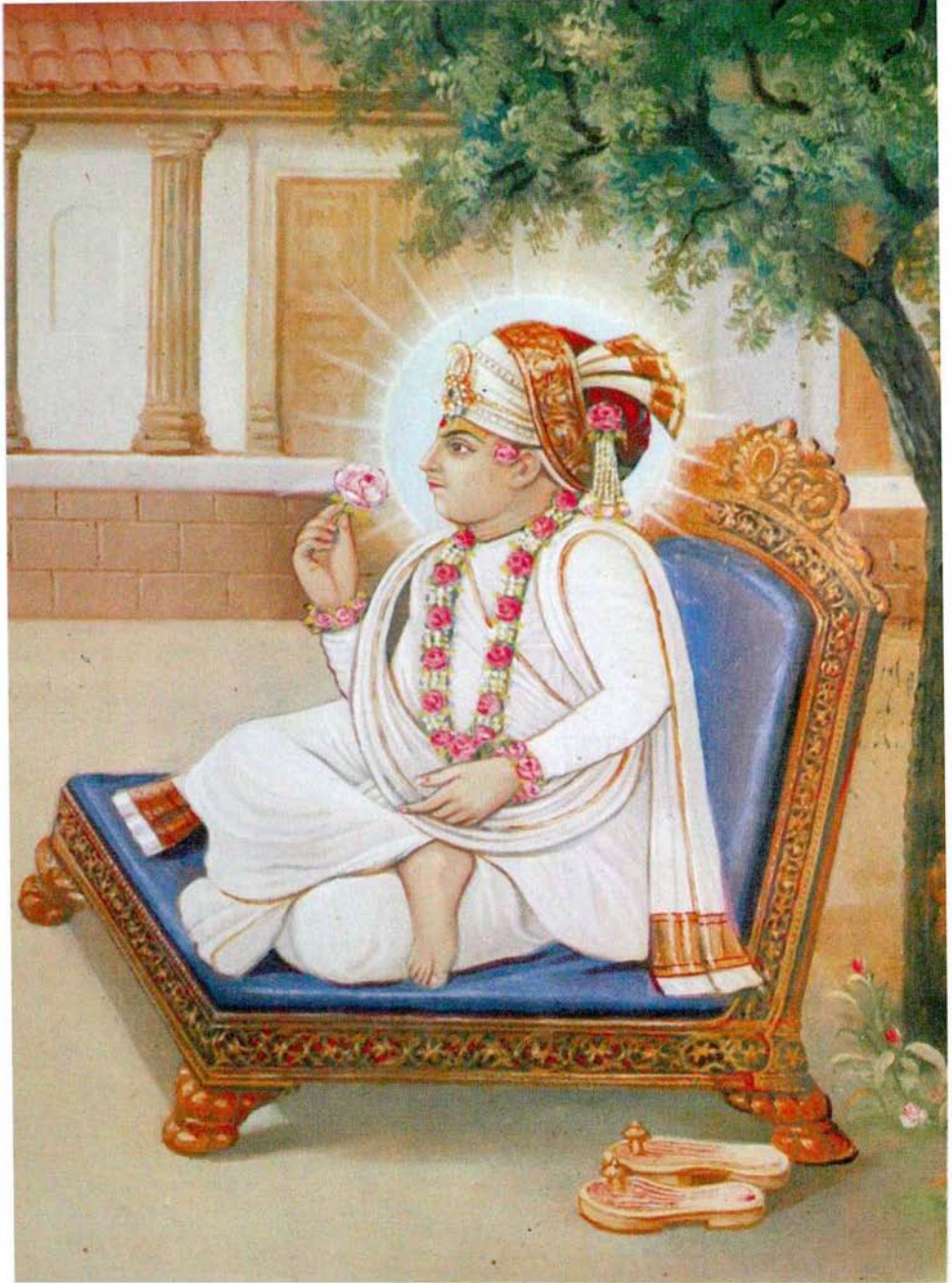
પ્રકાશક

શ્રી સ્વામિનારાયણ ડિવાઈન મિશન
૮, સર્વમંગલ સોસાયટી, નારાયણપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૧૩
© ૪૯૫૨૨૦

મુદ્રક

સાધના ઓફસેટ

જી. આઈ. ડી. સી. નરોડા, અમદાવાદ

सर्वोपरी उपास्य मूर्ति पूर्ण पुरुषोत्तम श्री स्वामिनारायण भगवान

અર્પણ

અનંતકોટિ મુક્તના સ્વામી અને સદા સાકાર દિવ્ય
મૂર્તિ એવા પરમ કૃપાળુ શ્રી સ્વામિનારાયણ
ભગવાનના ગૂઢ રહસ્ય જ્ઞાનને સમજાવનારા,
એ મહાપ્રભુના સુખનિધિ સ્વરૂપનું સર્વોપરીપણું
સર્વત્ર પ્રવર્તાવનારા અને અનાદિ મુક્તની સર્વોત્તમ
સ્થિતિનો અનુભવ કરાવનારા —આ રીતે સમગ્ર
સત્સંગ ને માનવકુળ પર મહદ્ ઉપકાર કરનારા

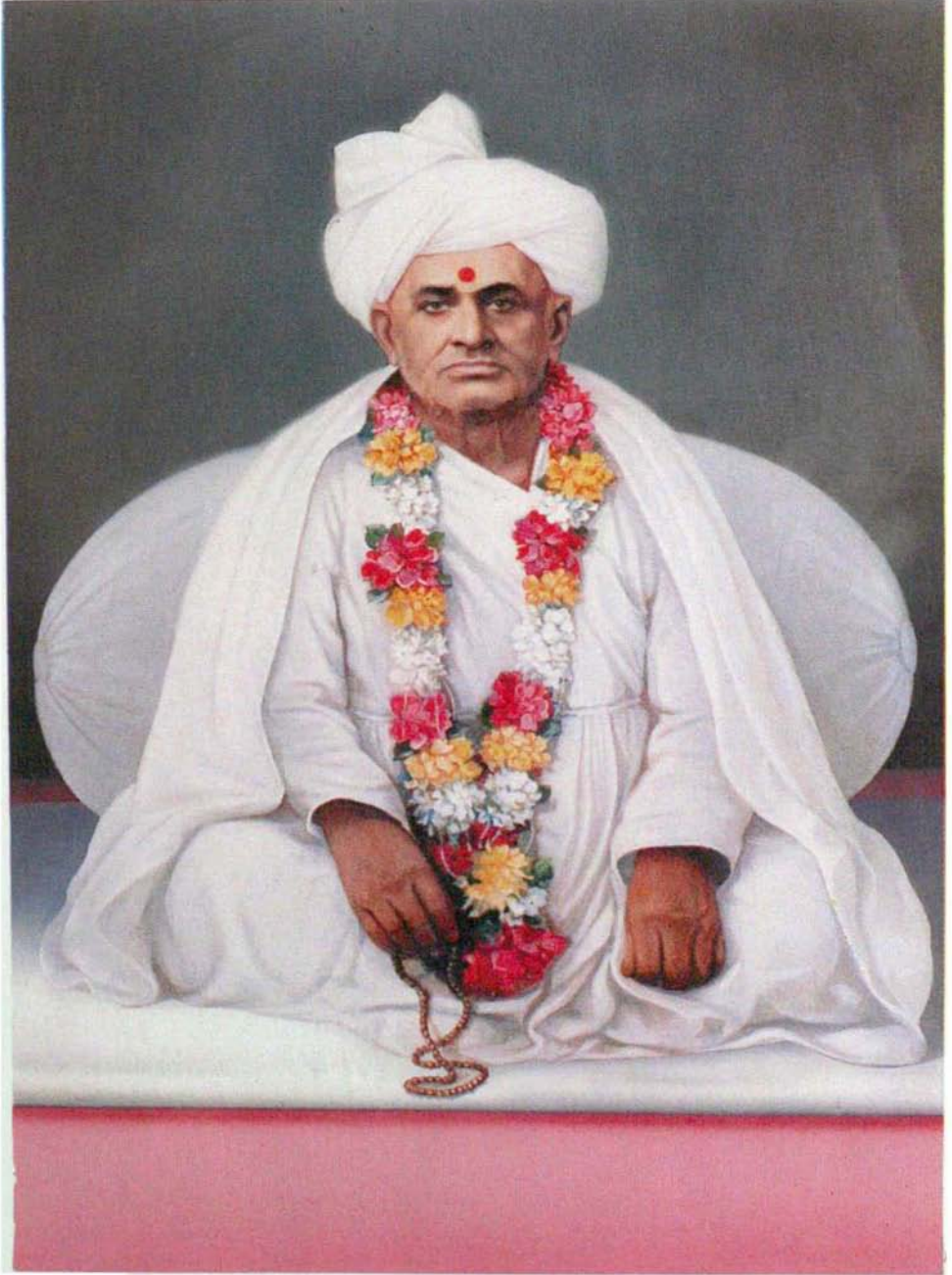
પરમ દયાળુ

અનાદિ મુક્તરાજ પ. પૂ.

શ્રી અબજીબાપાશ્રીના

ચરણકમળોમાં સાદર

સમર્પિત

રહસ્યજ્ઞાન પ્રદાતા અનાદિ મુક્તરાજ શ્રી અબજીબાપા

શ્રીમાદ્ગૌડીય વિશેષ

શ્રી સ્વામિનારાયણ ડિવાઈન મિશન એવી ગ્રંથશ્રેણી પ્રકાશિત-સંપાદિત કરવા ઉત્સુક છે કે જે સમગ્ર માનવજાત માટે કલ્યાણકારી હોય અને જેના વાચનથી ભારતીય સંસ્કૃતિનો ઉચ્ચતમ હેતુ બર આવતો હોય.

વર્તમાન બુદ્ધિયુગમાં ઉચ્ચ શિક્ષણનો વિસ્તાર પ્રતિદિન વધતો જાય છે. ઉચ્ચ શિક્ષણનો મૂળભૂત હેતુ જીવનમાં ઉચ્ચતર મૂલ્યો પ્રસ્થાપિત કરવાનો છે અને જીવનનું ઊંચામાં ઊંચું મૂલ્ય પરમાત્માના પરમસુખનો અનુભવ કરવો તેમાં રહેલું છે. આ હેતુઓ તરફ દોરી જવામાં આ ગ્રંથશ્રેણી સહાયભૂત બને એવી અપેક્ષા છે.

શિક્ષણ, વિજ્ઞાન ને ચંત્રવિદ્યાના સતત વધતા જતા વ્યાપને આપણે એવી રીતે ઢાળવો છે કે એ કેવળ ભૌતિક સુખની પ્રાપ્તિનાં સાધન બની ન રહેતાં, માનવીના આંતરિક વિકાસમાં ઉચ્ચતમ મદદગાર બની રહે; સાથોસાથ આપણે એવી સમજણ પ્રસારવી છે કે ઉત્ક્રાંતિનું અંતિમ લક્ષ્ય ઉત્તરોત્તર વિકસીને પરમાત્માના દિવ્ય સુખમાં મળી જવામાં છે.

દિવ્યાનંદની પ્રાપ્તિ માટે સતત વિકસતા જવાની

પ્રાકૃતિક અંતઃપ્રેરણા માનવને ઈશ્વરે આપેલી આણુમૂલ બક્ષિસ છે. તે એવું સૂચવે છે કે આપણે સૌ સાથે મળીને એવી સામાજિક, આર્થિક ને રાજકીય પરિસ્થિતિનું નિર્માણ કરીએ કે જેથી જીવનના ઉર્ધ્વીકરણની પ્રક્રિયા નિર્બાધ રીતે પૂરતી મોકળાશથી ખીલી ઊઠે. આ કાર્યને વેગ મળે એવા પ્રેરણાદાયી સાહિત્યનું સર્જન કરવાનું આવશ્યક છે.

માનવજાતના આધ્યાત્મિક અને સામાજિક શ્રેય માટે શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાને, જીવનને સતત ઉર્ધ્વ બનાવી, આત્યંતિક દિવ્ય સુખને પમાય એવો સર્વસમન્વયી જ્ઞાનમાર્ગ પ્રસ્થાપિત કરેલ છે; તેમની શ્રીમુખવાણી 'વચનામૃતમ્' તથા શિક્ષાપત્રી'માં એ તત્ત્વજ્ઞાનનું ઊંડાણ અનન્ય છે અને સવિસ્તર સરળ ભાષામાં પ્રસ્તુત થયેલ છે. તદ્ઉપરાંત પોતાના બ્રહ્મનિષ્ઠ સંતો ને ગૃહસ્થી મુક્તપુરુષો દ્વારા સર્વહિતાવહ સાહિત્ય પણ વિપુલ પ્રમાણમાં તૈયાર કરાવ્યું છે.

ઉપરોક્ત ગ્રંથોમાં સર્વગ્રાહ્ય ભારતીય સંસ્કૃતિ ને જીવન જીવવાની ખરી દિશા બતાવવામાં આવી છે. તેથી આ ગ્રંથશ્રેણીમાં સર્વજનો-પૂર્વના હોય કે પશ્ચિમના, સૌને દિવ્યતા તરફ દોરી જવામાં પથદર્શક નીવડે એવા એ આદર્શો તથા જ્ઞાનને અર્વાચીન જ્ઞાનના પ્રકાશમાં રજૂ કરવાનો ઉત્તમ પ્રયત્ન કરવામાં આવશે. અમને ખાતરી છે કે તેનાથી માનવજીવનમાં સંવાદિતા આવશે ને આધુનિક જીવનની વિષમતા ધીરે ધીરે

ઓછી થતી જઈ દૂર થઈ જશે.

ભારત કે વિશ્વનું અન્ય સાહિત્ય કે જેમાં દર્શાવેલ વિચારો અમારા ઉદ્દેશો સાથે સુસંગત હશે તો તે પણ આ ગ્રંથશ્રેણીમાં આવરી લેવામાં આવશે.

અમારી ઇચ્છા એવી છે કે આ ગ્રંથશ્રેણીનાં પુસ્તકો ફક્ત ગુજરાતી ભાષામાં જ નહિ બલકે હિન્દી, અંગ્રેજી વગેરે ભાષાઓમાં પણ પ્રકાશિત કરવાં, જેથી અન્યભાષી વાચકોને પણ આ ગ્રંથશ્રેણીનાં પુસ્તકોનો લાભ મળે.

મિશનની આ પ્રવૃત્તિને સફળતા બક્ષવામાં સૌનો સાથ-સહકાર ઇચ્છીએ છીએ અને મિશનના સર્વ કાર્યમાં સદૈવ પ્રભુકૃપા ભળે એ જ અભ્યર્થના.

સ.૨૦૪૨, શ્રીહરિજયંતી
એપ્રિલ ૧૮, ૧૯૮૬
અમદાવાદ

દાસાનુદાસ
નારાયણભાઈ ગી. ઠક્કર
સ્થાપક પ્રમુખ
શ્રી સ્વામિનારાયણ ડિવાઈન મિશન

આદ્ય સંસ્થાપક

અનાદિ મુક્તરાજ
પૂજ્યશ્રી નારાયણભાઈ ગીગાભાઈ ઠક્કર

દિવ્ય

“ભગવાનના સ્વરૂપમાં મનની અખંડ વૃત્તિ રાખવી તેથી કઠણ કોઈ સાધન નથી ને તેથી કોઈ મોટી પ્રાપ્તિ પણ નથી.”

- ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ

“દરેક ક્રિયામાં શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિનું અનુસંધાન રાખવું.”

- પ. પૂ. બાપાશ્રી

ઉપરોક્ત ઉક્તિઓ સાર્થક કરવા માટે આપણી સવારથી સાંજ સુધીની રોજીંદી ક્રિયાઓમાં શ્રીજીમહારાજનું સ્મરણ સતત રહેવું અત્યંત જરૂરી છે. તેમ કરવામાં આ ‘નિત્ય નિયમાવલી’નું શ્રવાણ-મનન અત્યંત ઉપયોગી નીવડે તેવું છે. શ્રીજીમહારાજના પ્રાતઃકાળના નિત્યક્રમથી લઈને રાત્રે શયન સુધીની દરેક ક્રિયા, લીલા-ચરિત્રો તથા તેમના દિવ્ય સ્વરૂપના વાર્ણનના સમર્થ નંદ સંતોએ રચેલાં પદોનું સમય સમય પ્રમાણે રટણ કરવાથી આપણા નિત્યક્રમમાં શ્રીજીમહારાજની સ્મૃતિ તાણાવાણાની જેમ વાણાઈ જાય છે. આશા છે કે સર્વે સત્સંગીબંધુઓ આ પુસ્તકનો અવશ્ય લાભ લેશે.

આ ગ્રંથ પ્રકાશનના કાર્યમાં વ્યાકરણશુદ્ધિ, પ્રૂફ સુધારણા, સુંદર મુદ્રણકાર્ય, બાઈન્ડિંગ આદિ છપાઈકામમાં કાળજી રાખી, જહામત ઉઠાવી સેવારૂપ થનાર સર્વે પર શ્રીજીમહારાજ ને તેમના અનાદિ મહામુક્તોની પ્રસન્નતા સદાય વરસતી રહે એ જ પ્રાર્થના.

સં. ૨૦૫૪, મહા વદ પાંચમ

પ્રકાશન સમિતિ

ઈ. સ. ૧૯૯૮, ૧૭ ફેબ્રુઆરી

શ્રી સ્વામિનારાયણ ડિવાઈન મિશન

અનુક્રમણિકા

ક્રમ.	રચયિતા સ. ગુ. સ્વામીશ્રી	પાન
૧. પ્રાતઃકાળે બ્રાહ્મમુહૂર્તે		
મંગળાચરણ		
મંગળમૂર્તિ મહાપ્રભુ		૧
મંગળા આરતી		
આરતી ઉમંગ સહિત	મુક્તાનંદ	૧
પ્રભાતિયાં		
ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર	મુક્તાનંદ	૨
ક્રીજીએ ધ્યાન શ્રી ધર્મના કુંવરનું	પ્રેમાનંદ	૨
સ્વામિનારાયણનું સ્મરણ કરતાં	મુક્તાનંદ	૪
પ્રાતઃસમે શ્રી સહજાનંદની	પ્રેમાનંદ	૪
બાહ્ય પૂજાવિધિ		૫
માનસી પૂજા : પદ્ય સ્વરૂપે		
શ્રી સહજાનંદ સ્વામીના દાસજી રે	મુક્તાનંદ	૭
પૂજા પ્રભુજીની માનસી રે	ભૂમાનંદ	૯
માનસી પૂજા - ૧		૧૦
૨. સવારે શણગાર - દર્શન સમયે		
શણગાર આરતી		
કરત સીંગાર આરતી ભોર	મુક્તાનંદ	૧૧
કરત સીંગાર સબહી શોભાનિધિ	મુક્તાનંદ	૧૧
ધૂન : 'સ્વામિનારાયણ' મહામંત્રની		૧૧
૩. સવારે રાજભોગ સમયે		
થાળ		
જમો થાળ જીવન જાઉં વારી	ભૂમાનંદ	૧૨
જમોને જમાડું રે જીવન મારા	પ્રેમાનંદ	૧૩
મારે ઘેર આવજો છોગલાંધારી	જેરામ બ્રહ્મચારી	૧૪

	મુખવાસ		
	લાલ મનોહર લીજીએ	બ્રહ્માનંદ	૧૪
	રાજભોગ આરતી		
	રાજભોગકી કીજે આરતી	મુક્તાનંદ	૧૫
	માનસી પૂજા - ૨		૧૫
૪.	બપોરે ૪:૦૦ વાગ્યાના સુમારે		
	માનસી પૂજા - ૩		૧૬
૫.	સંધ્યા સમયે		
	ગોડી		
	સંત સમાગમ કીજે હો	બ્રહ્માનંદ	૧૭
	ફૂલના પે'રી રે	મુક્તાનંદ	૧૮
	પ્રગટ પ્રમાણ હરિને ભજ મન	બ્રહ્માનંદ	૧૯
	હિતકારી હરિ રે	દયાનંદ	૨૦
	સંધ્યા આરતી		
	જય સદ્ગુરુ સ્વામી	મુક્તાનંદ	૨૩
	આરતી પ્રગટ પ્રભુજીકી કીજે	બ્રહ્માનંદ	૨૩
	ધૂન : 'સ્વામિનારાયણ' મહામંત્રની		૨૪
	સ્તોત્ર		
	શ્રી ધાર્મિકસ્તોત્રમ્	શતાનંદ	૨૫
	શ્રી ગુરુભજનસ્તોત્રમ્	દીનાનાથ ભટ્ટ	૩૧
	પ્રાર્થના		
	નિર્વિકલ્પ ઉત્તમ અતિ	પ્રેમાનંદ	૩૫
	સ્તુતિ		
	વિશ્વેશ છો સકળ વિશ્વ તણા વિધાતા		૩૬
	જે ઉત્પત્તિ તથા સ્થિતિ લય કરે		૩૬
	આવી અક્ષરધામથી અવનીમાં		૩૬
	જન્મ્યા કૌશલ દેશ વેશ બટુનો		૩૬
	જે હરિ અક્ષરધામ માંહી રાજે		૩૭

શ્લોક		
	વિશાલ ભાલં નવકંજનેત્રમ્	૩૭
	વર્ણિવેષ રમણીય દર્શનં	૩૭
	મૂકં કરોતિ વાચાલં	૩૭
	ત્વમેવ માતા ચ પિતા ત્વમેવ	૩૮
	નિજાશ્રિતાનાં સકલાર્તિહન્તા	૩૮
	રાત્રિ ભોજનનો થાળ	
	રૂડી રાંધી મેં રસિયાજી ખાંતે	દયાનંદ ૩૮
	મુખવાસ	
	લેતા જાઓ રે સાવરિયા	પ્રેમાનંદ ૩૯
	માનસી પૂજા - ૪	૩૯
૬.	શયન આરતી પહેલાં	
	શ્રીહરિની સ્વાભાવિક ચેષ્ટા	
	પ્રથમ શ્રીહરિને રે	પ્રેમાનંદ ૪૦
	ઓરા આવો ઘનશ્યામ સ્નેહી	પ્રેમાનંદ ૪૯
	હવે મારા વહાલાને નહિ રે વિસારું	નિષ્કુળાનંદ ૫૦
	રે શ્રીજી તમે સાચું નાણું	મુક્તાનંદ ૫૧
	ધ્યાનચિંતામણિ	
	વંદુ સહજાનંદ રસરૂપ	પ્રેમાનંદ ૫૨
૭.	શયન આરતી પછી	
	પોઢણિયા	
	પોઢે પ્રભુ સકલ મુનિકે ઘનશ્યામ	મુક્તાનંદ ૫૬
	પોઢો પોઢો સહજાનંદ સ્વામી	પ્રેમાનંદ ૫૬
	આજ મારે ઓરડે રે	પ્રેમાનંદ ૫૭
	અક્ષરના વાસી વહાલો આવ્યા	પ્રેમાનંદ ૬૦
	માનસી પૂજા - ૫	૬૨
૮.	શ્રીજીમહારાજની પ્રસાદીનો પત્ર	૬૩

શ્રીગણેશાયે આરતી

મંગળાયરણ

મંગળ મૂર્તિ મહાપ્રભુ, શ્રી સહજાનંદ સુખરૂપ;
ભક્તિ ધર્મસુત શ્રીહરિ, સમરૂં સદાય અનુપ.
પરમ કૃપાળુ છો તમે, શ્રીહરિ સર્વાધીશ;
પ્રથમ તમને પ્રણમું, નામું વારંવાર હું શીશ.

મંગળા આરતી

રાગ : ભૈરવ

આરતી ઉમંગ સહિત મંગળા ઉતારું,
મંગળમય મૂરતિ પર તન મન ધન વારું. આરતી૦
મંગળમય મંડપમેં રાજત દોઉ ભાઈ,
નારાયણ નર સમેત સંતન સુખદાઈ. આરતી૦
મંગળમય મુનિવર સબ મંગળ ગુન ગાવે,
મંગળમય સબ સમાજ બરન્યો નહિ જાવે. આરતી૦
મંગળમય દરશ કરત સતિસમાજ આઈ,
મુક્તાનંદ મંગળમય પ્રભુ પર બલ જાઈ૧. આરતી૦

૧. વારી જાવું.

પ્રભાતિયાં

રાગ : કેદારો

ધ્યાન ધર ધ્યાન ધર ધર્મના પુત્રનું,
જે થકી સર્વ સંતાપ નાસે;
કોટિ રવિચંદ્રની કાંતિ ઝાંખી કરે,
એવા તારા ઉર વિષે નાથ ભાસે. ધ્યાન૦

શિર પર પુષ્પનો મુગટ સોહામણો,
શ્રવણ પર પુષ્પનાં ગુચ્છ શોભે;
પુષ્પના હારની પંક્તિ શોભે ગળે,
નીરખતાં ભક્તનાં મન લોભે. ધ્યાન૦

પંચરંગી પુષ્પનાં કંકણ કર વિષે,
બાંયે બાજુબંધ પુષ્પ કેરા;
ચરણમાં નાથને નૂપુર પુષ્પનાં,
લલિત ત્રિભંગી શોભે ઘણેરા. ધ્યાન૦

અંગોઅંગ પુષ્પના આભરણ પહેરીને,
દાસ પર મહેરની દૃષ્ટિ કરતા;
કહે છે મુક્તાનંદ ભજ દૃઢ ભાવશું,
સુખ તણા સિંધુ સર્વે કષ્ટ હરતા. ધ્યાન૦

રાગ : કેદારો

૫૬-૧

ક્રીજીએ ધ્યાન શ્રી ધર્મના કુંવરનું,
સર્વે પે'લાં ઊઠી પ્રાતઃકાળે;
નીરખીએ રૂપ નખશિખ મહારાજનું,

વાસના અશુભ તત્કાળ ટાળે. કીજીએ૦
 સંત હરિભક્ત સૌ ઊંઘ આળસ ત્યજી,
 ચિંતવીએ ચરણ અતિ પ્રીત આણી;
 નીરખીએ નખમણિ સીમા શોભા તણી,
 દુર્લભ દેવને એમ જાણી. કીજીએ૦
 જમણા તે ચરણના અંગૂઠા ઉપરે,
 નખમાંડી ચિહ્ન તે જોઈ રહેવું;
 ચિહ્ન ઉપર રક્ત રેખા અતિ શોભતી,
 મન તેમાં લઈ પ્રોઈ દેવું. કીજીએ૦
 અંગૂઠા આંગળિયો ઉપર કેશ છે,
 સૂક્ષ્મ ચિહ્ન છે ચાખડીના;
 અંગૂઠા પાસની આંગળીએ તિલ છે,
 પ્રેમાનંદની જોયેલ આંખડીનાં. કીજીએ૦

૫૬-૨

મંગલમૂળ મહારાજનાં ચરણ છે,
 ચિંતવતાં ચિંતમાં શાંતિ થાયે;
 કામ ને ક્રોધ મદ લોભ વ્યાપે નહિ,
 ઉર થકી સર્વ અજ્ઞાન જાયે. મંગલમૂળ૦
 જુગલ પદતળ વિષે ષોડશ ચિહ્ન છે,
 નામ તેનાં હવે કહું વિચારી;
 સ્વસ્તિક જવ જાંબુ ધ્વજ અંકુશ અંબુજ,
 અષ્ટકોણ વજ્ર ઊર્ધ્વરેખા ધ્યારી. મંગલમૂળ૦
 નવ ચિહ્ન ધારવાં જમણા તે ચરણમાં,
 વામ પદમાં બીજાં સાત શોભે;

મીન ત્રિકોણ ને વ્યોમ ગોપદ કળશ,
 અર્ધચંદ્ર ધનુષ્ય ચિત્ત લોભે. મંગલમૂળ૦
 જમણા તે ચરણની આંગળી છેલ્લીએ,
 તિલ એક અનુપમ આનંદકારી;
 પાનિયું સુંદર ઘૂંટી પિંડી પર,
 પ્રેમાનંદ તન મન જાય વારી. મંગલમૂળ૦

રાગ : ભૈરવ

સ્વામિનારાયણનું સ્મરણ કરતાં, અગમ વાત ઓળખાણી રે;
 નિગમ નિરંતર નેતિ કહી ગાવે, પ્રગટને પ્રમાણી રે. ૧
 મંગલરૂપ પ્રગટને મેલી, પરોક્ષને ભજે જે પ્રાણી રે;
 તપ તીરથ કરે દેવ દેરાં, મન ન ટળે મસાણી રે. ૨
 કથા ને કીર્તન કહેતાં ફરે છે, કર્મતણી જેમ કહાણી રે;
 શ્રોતા ને વક્તા બેઉ સમજ્યા વિનાના, પેટને અર્થે પુરાણી રે. ૩
 કાશી કેદાર કે દ્વારકા દોડે, જોગની જુગતિ ન જાણી રે;
 ફેરા ફરીને પાછો ઘરનો ઘરમાં, ગોધો જોડાણો જેમ ઘાણી રે. ૪
 પીધા વિના પ્યાસ ન ભાંગે, મર પંડ ઉપર ઢોળે પાણી રે;
 મુક્તાનંદ શ્રીહરિ સંગ મળતાં, મોજ અમૂલખ માણી રે. ૫

રાગ : ભૈરવ

પ્રાતઃ સમે શ્રી સહજાનંદની, મૂર્તિ મનમાં ધારું રે;
 નખશિખ નીરખી રૂપ અનુપમ, અંતરમાં ઉતારું રે. પ્રાતઃ૦
 રૂપાળા બહુ રાજીવ લોચન, આવી વસ્યા મન મોરે રે;
 પુષ્ટ તરુણ તન ભીને વાને, હંસગતિ ચિત્ત ચોરે રે. પ્રાતઃ૦

અંગોઅંગ અનુપમ ઝીણાં, શ્વેત વસ્ત્ર બહુ શોભે રે;

પુષ્પતણાં આભૂષણ જોઈ, ભક્તતણાં મન લોભે રે. પ્રાતઃ૦
મેઘ સરીખે રે ઘેરે સાદે, બોલતા બહુનામી રે;

ભક્ત મનોરથ પૂરણ કરતા, પ્રેમાનંદના સ્વામી રે. પ્રાતઃ૦

બાહ્ય પૂજાવિધિ

સૂર્ય ઊગ્યા પહેલાં ઊઠી, શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન અને મુક્તોના નામનું ઉચ્ચારણ કરી, તેમને સ્તુતિ-પ્રાર્થના કરી, તેમનું ધ્યાન કરવું. ત્યાર બાદ પથારીમાંથી ઊઠી પ્રાતઃવિધિ કરવી. કુદરતી હાજત-શૌચવિધિ પછી હાથ-પગની બરાબર શુદ્ધિ કરવી. તે પછી એક જગ્યાએ બેસીને, ગાળેલા પાણીથી ધોયેલું દાતણ કરવું ને ગાળેલા પાણીથી કોગળા કરી મુખશુદ્ધિ કરવી. દાતણ કરતાં કરતાં હરવું-ફરવું નહિ ને વાતો કરવી નહિ. ત્યાર બાદ ચોખ્ખા પાણીથી સ્નાન કરવું ને તે વખતે ભગવાનનાં નામોનું તથા તીર્થોનાં નામોનું સ્મરણ કરવું. નાહ્યા પછી ધોયેલાં ચોખ્ખાં વસ્ત્રો પહેરવાં. ધોતિયું પહેરવું ને ખેસ કે શાલ ઓઢવાં. સુતરાઉ ધોતી પહેર્યા પછી ફરી ધોઈને પૂજામાં પહેરવા લેવી. રેશમી ધોતી ધોયા વગર ફરી પહેરી શકાય. મેલાં વસ્ત્રો ન પહેરવાં. પૂજા કરવા માટે શાંત પવિત્ર જગ્યાએ, બરાબર બેસી શકાય તેવા પવિત્ર આસન ઉપર પૂર્વ કે ઉત્તર મુખે બેસવું. આ બધી બહારની શુદ્ધિ સાથે મનથી પણ પવિત્રપણે રહી પ્રેમપૂર્વક પૂજા કરવી.

જમણા હાથની હથેળીમાં ચોખ્ખું-ગાળેલું પાણી લઈ 'ૐ શ્રી સ્વામિનારાયણાય નમઃ' બોલી આચમન કરવું. ફરીથી પાણી હથેળીમાં લઈ 'ૐ શ્રી હરિકૃષ્ણાય નમઃ' બોલી આચમન કરવું. તેમજ ત્રીજી વાર પાણી હથેળીમાં લઈ 'ૐ શ્રી ઘનશ્યામાય નમઃ' એમ નામમંત્ર

બોલીને આચમન કરવું. આમ ત્રણ વખત આચમન કર્યા બાદ હથેળી સ્વચ્છ પાણીથી ધોઈ નાખવી. ત્યાર પછી પુરુષોએ કપાળ, છાતી, બે હાથના બાહુ -એમ ચાર જગ્યાએ પ્રસાદીના ચંદનથી ઊર્ધ્વપુંડ્ર તિલક કરી તેમાં કંકુનો કે ચંદનનો ચાંદલો કરવો. સઘવા સ્ત્રીઓએ કપાળમાં માત્ર ચાંદલો કરવો. તે તિલક-ચાંદલો કરતી વખતે 'સ્વામિનારાયણ' મહામંત્ર બોલવો. તે પછી માનસી પૂજા* કરવી. ભાવથી રોમાંચિત થઈ ગદ્ગદ કંઠે કરેલી માનસી પૂજાને શ્રીહરિએ વખાણી છે, તેથી ભાવથી પૂજા કરવી.

ત્યાર બાદ શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનની ચિત્રપ્રતિમાને ઉત્તમ આસન ઉપર પધરાવી આવાહન કરવું:

ઉત્તિષ્ઠોત્તિષ્ઠ હે નાથ! સ્વામિનારાયણ! પ્રબો! ।
 ધર્મસૂનો દયાસિંધો સ્વેષાં શ્રેયઃ પર કુરુ ॥
 આગચ્છ ભગવન્! દેવ! સ્વસ્થાનાત્ પરમેશ્વર ।
 અહં પૂજા કરિષ્યામિ સદા ત્વં સંમુખો ભવ ॥

આ આવાહનમંત્ર પ્રેમપૂર્વક બોલી આદરથી નમસ્કાર કરવા નૈવેદ્ય-ધૂપ-દીપ-પુષ્પાદિક અર્પણ કરવાં. પછી મૂર્તિ સન્મુખ દૃષ્ટિ રાખી 'બ્રહ્માહમ્ સ્વામિનારાયણોદાસોસ્મિ' એ મહામંત્રનો જપ કરવો. જપ માટેની માળાને ગૌમુખી કે વસ્ત્રમાં ઢાંકીને એકાગ્ર ચિત્તે જપ કરવો. ત્યાર બાદ ભગવાનની પ્રદક્ષિણા કરવી. પુરુષોએ સાષ્ટાંગ દંડવત્ ને સ્ત્રીઓએ પંચાંગ પ્રણામ કરવા. ભગવાનને આદરપૂર્વક સ્તુતિ-પ્રાર્થના કરીને વિસર્જન કરવું.

સ્વસ્થાનં ગચ્છ દેવેશ! પૂજામાદાય મામકીમ્ ।
 ઇષ્ટકામ પ્રસિદ્ધયર્થં પુનરાગમનાય ચ ॥

* માનસી પૂજાવિધિ માટે જુઓ પાન-૩૩૨

એ વિસર્જનમંત્ર બોલવો. તે પછી 'શિક્ષાપત્રી'નો પાઠ કરવો.
આ રીતે શ્રીહરિજીની પૂજા કર્યા પછી જ વ્યાવહારિક
કાર્યમાં જોડાવું.

માનસી પૂજા

રાગ : ધોળ

શ્રી સહજાનંદ સ્વામીના દાસજી રે,
કરે પ્રીતે નિત્ય ઊઠી પરભાત રે.
પ્રભુની પૂજા માનસી રે. ટેકો
પહેલું શ્રીહરિનું રૂપ સંભારવું રે,
જેવા નિરખ્યા હોય શ્રી ઘનશ્યામ રે. પ્રભુ
ધરી ધ્યાન અચળ નિજ નાથનું રે,
પ્રેમે પૂજવા હરિ સુખ ધામ રે. પ્રભુ
દંત ધાવન આદિ ક્રિયા તે કરાવવી રે,
હરિને પાવલાં પહેરાવવાં પાય રે. પ્રભુ
સરવે સેવાની સામગ્રી પાસે રાખવી રે,
હરિની પૂજા મધ્યે વિઘન ન થાય રે. પ્રભુ
પહેલું સુગંધી ફૂલેલ અંગે ચોળવું રે,
ઢાળી ચંદન બાજોઠિયો સાર રે. પ્રભુ
પછે નિર ઉનેથી નવરાવવા રે,
હરિને સજવા સુભગ શણગાર રે. પ્રભુ
હરિને પિતાંબર વસ્ત્ર પેરાવવું રે,
અંગે ઉપરણી સોનેરી શિર પાઘ રે. પ્રભુ
પ્રેમે ઢોલિયો ઢાળીને પધરાવવા રે,

કરવો ઘનશ્યામને ચંદન અંગ રાગ રે.	પ્રભુ૦
કુંઠે પુષ્પના હાર પેરાવવા રે,	
હરિને ચોખલિયા ચોડવા સુંદર ભાલ રે.	પ્રભુ૦
માથે મોતીડાના તોરા ધરાવવા રે,	
હરિને હસવા ટીબકડી કરવી ગાલ રે.	પ્રભુ૦
મોંઘા મોતીડાના હાર આરોપવા રે,	
હાથે હેમકડાં નંગ જડાવ રે.	પ્રભુ૦
કાને મકરાકૃતિ કુંડળ ધરાવવા રે,	
બાંયે બાજુબંધ બાંધી શોભે માવ રે.	પ્રભુ૦
હરિના ચરણને ચંદન ચડાવવું રે,	
ચાંપી ઉરમાં પામવી ઘણી શાંત રે.	પ્રભુ૦
ઘરી બાળભોગ આરતી ઉતારવી રે,	
કરવું સ્તવન પ્રક્રમાં બહુ ભાત રે.	પ્રભુ૦
કરી અષ્ટ અંગે દંડવત દેવને રે,	
પછી પૂજવા પ્રભુજી કેરા દાસ રે.	પ્રભુ૦
હરિને ષટરસ ભોજન ભાવતાં રે,	
પીરસી પ્રેમ શું બેસવું પ્રભુ પાસ રે.	પ્રભુ૦
ઘણી જુગતે જમાડી જગદીશને રે,	
પ્રેમે પાનબીડી દેવી મુખવાસ રે.	પ્રભુ૦
પ્રીતે પલંગે પોઢાડી પગ ચાંપવા રે,	
હરિનો કરવો નિજમંદિર નિવાસ રે.	પ્રભુ૦
રહેવું નિશદિન હરિની હજૂરમાં રે,	
કરવી પ્રભુના ચરણ કેરી સેવ રે.	પ્રભુ૦
મુક્તાનંદ એવી રીતે પૂજા માનસી રે,	
કરતાં ભવજળ તરે તતખેવ રે.	પ્રભુ૦

રાગ : ગરબી

- પૂજા પ્રભુજીની માનસી રે, કરવાની કહું રીત્ય;
બ્રહ્મરૂપે ભક્ત થઈને રે, કરજો નિત્ય નિત્ય. ૧
- સૂતાં ઊઠીને સંભારું રે, હૃદયે હરિરૂપ;
એને ઉઠાડી કરાવવી રે, શૌચવિધિ અનુપ. ૨
- પાલું કંચન કેરું મેલવું રે, દાતણ કરવા કાજ;
કહેવું કરો આમાં કોગળા રે, મુખ ધૂવો મહારાજ. ૩
- નહાવા પધારોને નાથજી રે, ભરી મેલ્યાં નીર;
બેસો બાજોઠ ઉપર રે, ચોળું દિવ્ય શરીર. ૪
- પહેરો પીતાંબર પામરી રે, ખભે નાખો નાથ;
આવો જીવન જમવા રે, લઈ સખા સંગાથ. ૫
- કરી મેલી તમ કારણ રે, રસોઈ રસાળ;
બેસો બાજોઠ ઉપરે રે, ઠાકોર જમો થાળ. ૬
- ગળ્યા સાટા ઘેબર ગાંઠિયા રે, જલેબી પચપાક;
બિરંજ મોતિયા માલપુઆ રે, શીરા પૂરી શાક. ૭
- જીવન જમો રસ રોટલી રે, દૂધ સાકરમાં ભાત;
ચળુ કરો તૃપ્ત થઈને રે, જળ પીવો જગતાત. ૮
- બિરંજ મોતિયા માલપુઆ રે, શીરા પૂરી શાક. ૭
- જીવન જમો રસ રોટલી રે, દૂધ સાકરમાં ભાત;

તોરા ગજરા બાજુ સાંકળાં રે, પોંચી કડાં હાર;

મુકુટ ધરો જડ્યો મોતિયે રે, કુંડળ મીનાકાર. ૧૩
વાલા ભેટો ભૂમાનંદને રે, પ્યારા પૂરણ કામ;

આવો ઢાળી આપું ઢોલિયો રે, થાઓ સુખાળુ ઘનશ્યામ. ૧૪

માનસી પૂજા-૧

સવારમાં પાંચથી સાત વાગ્યા સુધીના સમયમાં પ્રથમ માનસી પૂજા કરવી. યોગનિદ્રાથી સુખશય્યામાં પોઢેલા શ્રીહરિજીની સંતો-હરિભક્તો સ્તુતિ-પ્રાર્થના કરે છે ત્યારે શ્રીહરિજી જાગ્રત થઈ તકિયાનું ઓઠિંગણ દઈ વિરાજે છે. તેમનાં અંગોઅંગ અતિશય શોભે છે. શ્રીહરિજી નિત્યવિધિ કરવા પધારે છે. શૌચ કરી, આવેલા શ્રીહરિજીને જળ ને માટીથી હસ્તચરણની શુદ્ધિ કરાવીને દાતણ આપવું. સુગંધી જળથી મુખ ધોવરાવવું. સુંદર બાજોઠ ઉપર શ્રીહરિજીને બેસાડી, તેમના અંગોઅંગમાં અત્તર-સુવાસિત દ્રવ્યોથી મર્દન કરી, જળથી ભાવપૂર્વક નવરાવવા. ત્યાર બાદ ઉત્તર્મ વસ્ત્રો-આભૂષણો ઋતુ અનુસાર પહેરાવવાં. અત્તર-કેસર-ચંદન લલાટને વિષે ચર્ચવું. સુગંધી પુષ્પના હાર, તોરા, ગજરા, બાજુબંધ ધરાવવા. ધૂપદીપ અર્પણ કરવાં. સાકર-ઇલાયચી-કેસર-બદામ વગેરે નાખેલ ગરમ દૂધ પીવા માટે આપવું, દિવ્ય પકવાન નાસ્તા માટે ધરવાં. તે શ્રીહરિજી આરોગે છે ને હું પંખો નાખું છું ને સેવા કરું છું એવા ભાવથી શ્રીહરિજીને ધારવા. જમ્યા પછી જળપાન-મુખવાસ કરાવી પલંગ ઉપર વિરાજમાન કરવા તે વખતે મુક્તો પ્રસાદી જમીને શ્રીહરિજીની ચારેકોર બેસી દર્શન કરે છે, શ્રીહરિજી વાતોનું સુખ આપે છે. એ મૂર્તિનું હું દિવ્ય સુખ અનુભવું છું એવી ભાવના કરવી.

હવે શણગાર ચાલે ચમરે

શણગાર આરતી

રાગ : બિલાવર

કરત સીંગાર આરતી ભોર, કરત સીંગાર આરતી ભોર;
 વિરહકો તાપ સંતાપ મીટત સબ, નીરખત હરિવર ધર્મકિશોર. કરત૦
 ક્યન થાર કપૂરકી બાતી, આરતી ઉતારે ઇન્દ્ર કર જોર;
 નાચત નભ અપછરા મુદિતમન, દેવ કરત અતિ દુદંભિઘોર. કરત૦
 ભવ બ્રહ્માદિક આયે દરશહિત, જય જય શબ્દ હોત ચહુ કોર;
 મુક્તાનંદકો નાથ પ્રગટ પ્રભુ, શોભાધામ મદનમદ તોર. કરત૦

રાગ : બિભાસ

કરત સીંગાર સબહી શોભા નિધિ, નિજજન મનરંજન ઘનશ્યામ;
 કનક કડાં પોંચી બાજુબંધ, ઉર મનિમાલ ધરી અભિરામ. કરત૦
 કાનમેં મકરાકૃત કુંડલ શીશ, મુગટ ઝળકત છબીધામ;
 કટિ કિંકની પાય નૂપુર બાજત, ઉર રાજત વેજંતી દામ. કરત૦
 શોભા ધામ નીરખી હરિવરકું, નિજ મન પાવન વિશ્રામ;
 મુક્તાનંદ કહે સહજાનંદકી, છબી પર વારું કોટિ કામ. કરત૦

ધૂન

‘સ્વામિનારાયણ’ મહામંત્રની ધૂન

(ઉચ્ચ સ્વરે તાળી પાડીને કરવી— ૫ થી ૧૦ મિનિટ)

અવધાઈ અજબોધા અવધાઈ

થાળ

રાગ : ગરબી

જમો થાળ જીવન જાઉં વારી, ધોવું કરચરણ કરો ત્યારી;	
જમો થાળ જીવન જાઉં વારી.	ટેક૦
બેસો મેલ્યા બાજોઠિયા ઢાળી, કટોરા કંચનની થાળી;	
જળે ભર્યા ચંબુ ચોખાળી.	જમો૦
કરી કાઠા ઘઉંની પોળી, મેલી ઘૃત સાકરમાં બોળી;	
કાઢ્યો રસ કેરીનો ઘોળી.	જમો૦
ગળ્યા સાટા ઘેબર ફૂલવડી, દૂધપાક માલપુવા કઢી;	
પૂરી પોચી થઈ છે ઘીમાં ચઢી.	જમો૦
અથાણાં શાક સુંદર ભાજી, લાવી છું તરત કરી તાજી;	
દહીં ભાત સાકર છે ઝાઝી.	જમો૦
ચળુ કરો લાવું હું જળઝારી, એલચી લવિંગ સોપારી;	
પાનબીડી બનાવી સારી.	જમો૦
મુખવાસ મનગમતા લઈને, પ્રસાદી થાળ તણી દઈને;	
બેસો સિંહાસને રાજી થઈને.	જમો૦
કમરે કસીને ફેંટો, રાજેશ્વર ઓઢીને રેંટો;	
ભૂમાનંદના વ્હાલા ભેટો.	જમો૦

રાગ : ગરબી

- જમોને જમાડું રે જીવન મારા,
હરિ રંગમાં રમાડું રે જીવન મારા. ૧
વાલાજી મારા સોનાનો થાળ મંગાવું,
મોતીડે વધાવું રે જીવન મારા. ૨
વાલાજી મારા ઘેબર જલેબી ને લાડુ,
જમોને થાય ટાહું રે જીવન મારા. ૩
વાલાજી મારા ગૌરીનાં ઘૂત મંગાવું,
માંડી સાકર નંખાવું રે જીવન મારા. ૪
વાલાજી મારા દૂધ કઢેલાં ભલી ભાતે,
જમોને આવી ખાંતે રે જીવન મારા. ૫
વાલાજી મારા પાપડ પતાસાં ને પોળી,
જમોને ગળી મોળી રે જીવન મારા. ૬
વાલાજી મારા તુવેરની દાળ ચડી ભારે,
વિશેષે વઘારી રે જીવન મારા. ૭
વાલાજી મારા કઢી કરી છે બહુ સારી,
જમોને સુખકારી રે જીવન મારા. ૮
વાલાજી મારા આદા કેરીનાં અથાણાં,
છે વાલ ને વટાણા રે જીવન મારા. ૯
વાલાજી મારા જે જે જોઈએ તે માગી લેજો,
ખારું ને મોળું કહેજો રે જીવન મારા. ૧૦
વાલાજી મારા જળ રે ઘેલાની ભરી ઝારી,
ઊભા છે બ્રહ્મચારી રે જીવન મારા. ૧૧
વાલાજી મારા લવિંગ સોપારી તજ તાજાં,

જમોને લાવું ઝાઝાં રે જીવન મારા. ૧૧
 વાલાજી મારા પ્રેમાનંદના સ્વામી,
 છો અંતરજામી રે જીવન મારા. ૧૨

રાગ : ગરબી

મારે ઘેર આવજો છોગલાંધારી, મારે ઘેર આવજો છોગલાંધારી;
 લાડુ જલેબી ને સેવ સુંવાળી, હું તો ભાવે કરી લાવી છું ભારી. મારે૦
 સુરણ પૂરણ ને ભાજી કારેલાં, પાપડ વડી વધારી;
 વંતાક વાલોળનાં શાક કર્યાં, મેં તો ચોળાફળી છમકારી. મારે૦
 કાજુ કમોદના ભાત કર્યાં, મેં તો દાળ કરી બહુ સારી;
 લીંબુ કાકડીનાં લેજો અથાણાં, કઢી કરી છે કાઠિયાવાડી. મારે૦
 લવિંગ સોપારી ને પાનબીડી વાળી, તજ એલચી જાવંત્રી સારી;
 નિશદિન આવો તો ભાવે કરી ભેટું, એમ માગે જેરામ બ્રહ્મચારી. મારે૦

મુખવાસ

રાગ : બિલાવર પ્રભાતી

લાલ મનોહર લીજીએ, મુખવાસ શ્રીહરિ;
 ઘનશ્યામ સદા સુખકારી, જાઉં મુખ પર વારી. લાલ૦
 જોઈએ તો લાવું જાયફળ, તજ સુંદર તાજ;
 આરોગો મારા નાથજી, રસિયા થઈ રાજી. લાલ૦
 લવીંગ સોપારી ને એલચી, કાથો યુનો મેળાવું;
 નાગરવેલીના પાનની, કાજુ બીડી બનાવું. લાલ૦
 હરિજન દર્શન કારણે, ઊભા ચહુ પાસ;
 માવા મુખ તંબોળની, બ્રહ્માનંદને આશ. લાલ૦

રાજભોગ આરતી

રાગ : સારંગ

રાજભોગકી કીજે આરતી, શ્રી રાજભોગકી કીજે;
નીરખી બદન શ્રીપતીકો સુંદર, જનમ સુફળ કરી લીજે. આરતીઠ
કંચન થાર કપૂરકી બાતી, ઘૃતજુત અનળ પ્રજારી;
અગ્ર ધૂપ જુત કરત આરતી, ભઈ શોભા અતિ ભારી. આરતીઠ
ઘનન ઘનન ઘંટા ધુની હોવત, શંખ ઝાલરી વાજે;
નોબત બજત મનઉં ઘન ગર્જત, ધ્વનિ સુની ત્રિભોવન ગાજે. આરતીઠ
સોહે નિરાજન જુત શ્રીપતીમુખ, સબ વિધિ શોભા ધામ;
મુક્તાનંદ કે' નાથકી છબી પર, વારું કોટીક કામ. આરતીઠ

માનસી પૂજા-૨

સવારે સાડા દસથી સાડા અગિયાર વાગ્યા સુધીમાં બીજી માનસી પૂજા કરવી. શ્રીજીમહારાજ દિવ્ય વસ્ત્ર-આભૂષણો ધારી દિવ્ય સિંહાસન પર બિરાજ્યા છે. જમવાનો સમય થતાં શ્રીહરિજી સ્નાન કરી પીતાંબર પહેરી, શ્વેત વસ્ત્ર ઓઢી સુશોભિત બાજોઠ ઉપર બિરાજે છે. સોનાનાં થાળી-વાડકામાં શ્રીહરિજીને વિવિધ પકવાન-ફરસાણ-શાક-દાળ વગેરે દિવ્ય ભોજન પીરસી પ્રેમપૂર્વક ગદ્ગદ કંઠે આગ્રહ કરીને જમાડવા. સર્વે મુક્તો શ્રીહરિજીનાં દર્શન કરે છે. શ્રીજી જમીને તૃપ્ત થઈ સુગંધી જળપાન કરી મુખવાસ લઈ પલંગ ઉપર બિરાજે છે. શ્રીહરિજીનાં દર્શન, સ્પર્શરૂપ પ્રસાદ લઈ શ્રીહરિજીનું ધ્યાન કરવું.

બપોરે ૪ ૦૦ વાગ્યાના સુધારે

માનસી પૂજા-૩

બપોરે ચાર વાગ્યાના સમયે ત્રીજી માનસી પૂજા કરવી. યોગનિદ્રાથી દિવ્ય પલંગમાં પોઢેલા શ્રીજીમહારાજની ચારે તરફ મુક્તો બેસી દર્શન કરે છે. શ્રીહરિજી જાગ્રત થતાં મુક્તો 'જય! જય!' બોલી દર્શન કરે છે. શ્રીજીની મૂર્તિમાંથી તેજના તથા સુખના કુવારા છૂટે છે. પછી મેં શ્રીહરિજીને જળનો પ્યાલો આપ્યો તેનાથી કોગળા કરી મુખશુદ્ધિ કરી શ્રીહરિજી જળપાન કરે છે. પછી લીલા-સૂકા મેવા તથા ઋતુ-અનુસાર ફળને અંગીકાર કરે છે ને સૌને પ્રસાદી આપે છે. ઋતુ મુજબ શ્રીહરિજી ઘોડે અસવાર થઈને નદીએ સ્નાન માટે કે કૂલવાડીએ ફરવા પધારે છે. મુક્તો સાથમાં છે. શ્રીહરિજીની અદ્ભુત લીલાથી સૌ અહો! અહો! ભાવને પામે છે. ત્યાર બાદ શ્રીજીની ચંદનપુષ્પથી પૂજા કરું છું ને શ્રીહરિજીનું દિવ્ય સુખ અનુભવતો એ સ્વરૂપમાં થીજી જાઉં છું, એમ ભાવે કરી ધારવું.

સૌખ્ય સામયી

ગોડી

રાગ : પૂરવ

૫૬-૧

સંત સમાગમ કીજે હો, નિશદિન સંત સમાગમ કીજે. ટેક૦
માન તજી સંતનકે મુખસે, પ્રેમ સુધારસ પીજે હો. નિશદિન૦
અંતર કપટ મેટકે અપનો, લે ઉનકું મન દીજે હો. નિશદિન૦
ભવદુઃખ ટળે બળે સબ દુષ્કૃત, સબવિધિ કારજ સીજે હો. નિશદિન૦
બ્રહ્માનંદ કહે સંતકી સોબત, જન્મ સુફલ કરી લીજે હો. નિશદિન૦

૫૬-૨

સંત પરમ હિતકારી, જગતમાંહી સંત પરમ હિતકારી. ટેક૦
પ્રભુપદ પ્રગટ કરાવત પ્રીતિ, ભરમ મિટાવત ભારી. જગત૦
પરમ કૃપાલુ સકલ જીવન પર, હરિસમ સબ દુઃખહારી. જગત૦
ત્રિગુણાતીત ફિરત તનુ ત્યાગી, રીત જગતસે ન્યારી. જગત૦
બ્રહ્માનંદ કહે સંતકી સોબત, મિલત હે શ્રીજી સુખકારી. જગત૦

૫૬-૩

હરિ ભજતાં સુખ હોય, સમજ મન હરિ ભજતાં સુખ હોય. ટેક૦
હરિ સમરન બીન મૂઠ અજ્ઞાની, ઉંમર દીની ખોય. સમજ૦

માતપિતા જુવતી સુત બાંધવ, સંગે ચલત નહિ કોય. સમજ૦
 ક્યું અપને શિર લેત બુરાઈ, રહેના હે દિન દોય. સમજ૦
 બ્રહ્માનંદ કહે હરિને ભજી લે, હિતકી કહત હું તોય. સમજ૦

પદ-૪

યુંહિ જન્મ ગુમાત, ભજન બીન યુંહિ જન્મ ગુમાત. ભજન૦
 સમજ સમજ નર મૂઢ અજ્ઞાની, કાળ નિકટ ચલી આત. ભજન૦
 ભયોરી બેહાલ ફીરત હે નિશદિન, ગુન વિષયનકે ગાત. ભજન૦
 પરમારથકો રાહ ન પ્રીછત, પાપ કરત દિનરાત. ભજન૦
 બ્રહ્માનંદ કહે તેરી મૂરખ, આયુષ વૃથાહી જાત. ભજન૦

રાગ : ગોડી

ફૂલના પે'રી રે, જામા ફૂલના પે'રી;
 ફૂલ્યો રસિક સુજાણ, જામા ફૂલના પે'રી. ટેક૦
 ફૂલનો મુગટ કુંડળ, ફૂલનાં છે કાન;
 ઓઢી ઉપરણી ફૂલોની શોભે, વા'લો ભીને વાન. ફૂલ૦
 સુગંધી ફૂલોના શોભે, હૈડે સુંદર હાર;
 માથે ફૂલના તોરા, અંગે તેજનો અંબાર. ફૂલ૦
 ફૂલડાના ગજરા બાજુ, ફૂલની છડી;
 કરે ઇન્દ્ર ઉપરથી પ્રેમે, ફૂલની ઝડી. ફૂલ૦
 ફૂલડાનાં ઝાંઝર ચરણે, પે'રી શ્રી ઘનશ્યામ;
 મુક્તાનંદને વાલે કીધું, ઘેલું ગઢું ગામ. ફૂલ૦

રાગ : ગોડી

૫૬-૧

પ્રગટ પ્રમાણ હરિને ભજ મન, પ્રગટ પ્રમાણ હરિને;

કામ ક્રોધ મદ લોભ તજીને, દૃઢ ઉર ટેક ધરીને. ભજ૦
ગર્ભવાસનું સંકટ પ્રાણી, જાઈશમા વીસરીને;

કુબુદ્ધિ કૂડ કપટ પરહરજે, ભરજે પાવ ડરીને. ભજ૦
માલ મલક સરવે મેલીને, જાવું જરૂર મરીને;

જાઈશમા જમરાને આગે, ઝાઝો ભાર ભરીને. ભજ૦
ભવદુઃખ ટળે મીટે સરવે ભ્રમણા, સંતનો સંગ કરીને;

બ્રહ્માનંદ કહે આવો અવસર, નહિ પામીશ ફરીને. ભજ૦

૫૬-૨

નારાયણ સુખકારી, ભજી લેને નારાયણ સુખકારી;

સાધુ જનની માન શિખામણ, વિષય-વિકાર વિસારી. ભજ૦
માત પિતા સુત બાંધવ મેડી, નહિ તારાં સુત નારી;

જમને દ્વારે એકીલા જાવું, કરજે કર્મ વિચારી. ભજ૦
રાજા રંક ગુણીજન પંડિત, ખેડુ ને વેપારી;

સગાં કુટુંબી સહિત સૌને, લઈ જાવે જમ મારી. ભજ૦
ભરત ખંડમાં દેહ મનુષ્યનો, મળે નહિ વારંવારી;

બ્રહ્માનંદ કહે થાને સુખિયો, સંતવચન ઉર ધારી. ભજ૦

૫૬-૩

અલખપુરુષ અવિનાશી, ભજી લેને અલખપુરુષ અવિનાશી;

કર્મ કટે તારાં અનંત જનમનાં, ફંદ મિટે ચોર્યાશી. ભજ૦

સગાં કુટુંબી સુત ને નારી, માતા મામો ને માસી;
 અંતે ભેળું કોઈ નહિ આવે, અંતર દેખ તપાસી. ભજ૦
 ઘરમાં બેઠો ગાળો બોલે, દેખી તીરથવાસી;
 પરધન હરે કરે નિત્ય કુબુદ્ધિ, પરનારીની હાંસી. ભજ૦
 મારું મારું કરતો મૂરખ, મેલી ધન મરી જાશી;
 બ્રહ્માનંદ કહે હજી સમરી લે, રસિક નાથ સુખરાશી. ભજ૦

૫૬-૪

પ્રગટ હરિ ભજ પ્રાણી, સમજીને પ્રગટ હરિ ભજ પ્રાણી;
 પાપ દ્રોહ પરિત્યાગ કરીને, દયા ધરમ ઉર આણી. સમજ૦
 પરધન પરપ્રિયા મઘ માટી, નરક તણી નિશાણી;
 તે પાપે કરી અવશ્ય પીલશે, ઘાલી જમરા ઘાણી. સમજ૦
 સમજ્યા વિના ન બોલીશ કે'દી, મુખથી મિથ્યા વાણી;
 મમતા કેરો માથે મૂરખ, ભાર મ લેજે તાણી. સમજ૦
 એળે દેહ અમૂલખ ખોયો, કીધી ધૂળ કમાણી;
 બ્રહ્માનંદ કહે તત્પર થઈ ભજ, જગપતિ સાચા જાણી. સમજ૦

રાગ : ગોડી

૫૬-૧

હિતકારી હરિ રે, સખી હિતકારી હરિ;
 છપૈયામાં પ્રીતે પ્રકટવા, હિતકારી હરિ. ટેક૦
 અક્ષરવાસી અલબેલોજી, કરુણા કરી;
 ધર્મને ભક્તિ થકી, દુર્લભ દેહ ધરી. હિતકારી૦
 બાળ સ્વરૂપ બનાવ્યું, વ્હાલે સૌને અનુસરી;

શ્રીહરિજીનું મુખડું જોતાં, નેણાં રે ઠરી. હિતકારી૦
 ભવ બ્રહ્માદિક જેવા જેને, ભજે પ્રેમ ભરી;
 કાળ કઠોર કહાવે તે તો, ભાગે દૂર ડરી. હિતકારી૦
 આશ્રિત જનના ટાળે વાલો, અંતરના અરી;
 દયાનંદ કહે નિર્ભય થાવું, એ વાલો વરી. હિતકારી૦

૫૬-૨

લટકાળો લહેરી રે સખી, લટકાળો લહેરી;
 છપૈયામાં રમે છેલો, લટકાળો લહેરી. ટેક૦
 અનુપમ અંગી ધ્યારે, પ્રીતશું પહેરી;
 જીવનજીને જોવા ઊભા, જન ઘણા ઘેરી. લટકાળો૦
 મરમાળાની છબી સૌના, મનમાં ઠેરી;
 વ્હાલ વધારી બોલે વ્હાલો, વાણી મુખ કેરી. લટકાળો૦
 પ્રાણપતિને કાજે, આવે કફની પહેરી;
 શિવજી સરખા હૈયે હરખે, નાથને હેરી. લટકાળો૦
 છબી અલૌકિક અંતર ધારો, છોગાળા કેરી;
 દયાનંદ કહે આવો, અવસર નહિ આવે ફેરી. લટકાળો૦

૫૬-૩

જીવનજી જોવા રે સખી, જીવનજી જોવા;
 છપૈયામાં ચૂંપે ચાલો, જીવનજી જોવા. ટેક૦
 પ્રેમવતી સુત પાતળિયાને, ચિત્તમાં પ્રોવા;
 ઘનશ્યામજી સંગાથે રહીએ, મનના મળ ધોવા. જીવનજી૦
 નૌતમ મૂર્તિ હરિવરજીની, નેણામાં ઠોવા;

ખોટો ખેલ સંસારી કેરો, ખાંતે શું ખોવા.	જીવનજી૦
શ્રી ઘનશ્યામ સલુણાજીને, હેત તણો હેવા;	
દર્શન કારણ દોડી આવે, સનકાદિક જેવા.	જીવનજી૦
બાળચરિત્ર કરે શ્રીહરિજી, મનડાંને મોવા;	
દયાનંદ કહે હેતે જાઈએ, હરિને જોવા.	જીવનજી૦

૫૬-૪

મનડે ભાવી રે, સખી મનડે ભાવી;	
સહજાનંદ સલુણી છબી, મનડે ભાવી.	ટેક૦
પશ્ચિમ દેશ પધાર્યા પ્યારો, દયા દિલ લાવી;	
અનંતજન ઓધાર્યા વ્હાલે, પાપ નશાવી.	મનડે૦
મુક્તિ કેરો મારગ મોટો, ચલાવ્યો આવી;	
શરણાગતને સુખિયા કીધા, અમૃતરસ પાવી.	મનડે૦
હરિજન હરખે સુંદર વસ્ત્ર, પ્રેમે પહેરાવી;	
પાઘ મનોહર મસ્તક ધારી, તોરા લટકાવી.	મનડે૦
વેદમગન થઈ હરિ મૂર્તિનો, મહિમા ગાવી;	
દયાનંદ કહે એ મૂર્તિ, મેં જીવમાં ઠેરાવી.	મનડે૦

સંધ્યા આરતી

જય સદ્ગુરુ સ્વામી, પ્રભુ જય સદ્ગુરુ સ્વામી; સહજાનંદ દયાળુ (૨); બળવંત બહુનામી.	જય૦
ચરણસરોજ તમારાં, વંદું કર જોડી; (૨) ચરણે શીશ ધર્યાથી (૨), દુઃખ નાખ્યાં તોડી.	જય૦
નારાયણ નર ભ્રાતા, દ્વિજકુળ તનુ ધારી; (૨) પામર પતિત ઉદ્ધાર્યા (૨), અગણિત નરનારી.	જય૦
નિત્ય નિત્ય નૌતમ, લીલા કરતા અવિનાશી; (૨) અડસઠ તીરથ ચરણે (૨), કોટિ ગયા કાશી.	જય૦
પુરુષોત્તમ પ્રકટનું, જે દર્શન કરશે; (૨) કાળકર્મથી છૂટી (૨), કુટુંબ સહિત તરશે.	જય૦
આ અવસર કરુણાનિધિ, કરુણા બહુ કીધી; (૨) મુક્તાનંદ કહે મુક્તિ (૨), સુગમ કરી સિદ્ધિ.	જય૦

સંધ્યા આરતી

આરતી પ્રગટ પ્રભુજીકી કીજે, ચરણ કમળ લખી અંતર લીજે.	આરતી૦
સનકાદિક નારદ ત્રિપુરારી, વિમળ નામ રટે વારંવારી.	આરતી૦
અનંતકોટિ ભુવનેશ ભવાની, સબવિધ મહિમા શક્ત નહિ જાની.	આરતી૦
ધરત ધ્યાન દૃઢ યોગી મુનીશ્વર,	

शेष सङ्ख्ये भुञ्जते रतन्तर. आरती०
नरनाटकं कर अक्षर न्यारा,
पुरुषोत्तम पूरुषजन प्यारा. आरती०
नौतम रूप अकण छणी न्यारी,
ब्रह्मानंदं जवत बलिहारी. आरती०

धून

‘स्वामिनारायण’ महामंत्रनी धून
(उच्च स्वरे ताणी पाडीने करवी— ५ थी १० मिनिट)

શ્રી ધાર્મિકસ્તોત્રમ્

વિમલામૃતધામ અર્થાત્ અતિશય નિર્મળ, અમૃતસમાન, દિવ્યતમ અક્ષરધામમાં વિરાજિત શ્રી વાસુદેવ નારાયણ કહેતાં સર્વમાં વાસ કરીને રહેલા શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન જેમનું નામ-સ્મરણ જન્મ-મરણના વિષયકરૂપી નરકથી તારનારું છે, જેમનું સ્વરૂપ શ્યામ છતાં શ્વેત-સુંદર છે, જેઓ દ્વિભુજરૂપે તો ક્યારેક ચતુર્ભુજરૂપે દર્શન આપે છે એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૧.

સમગ્ર એકાંતિક ધર્મ તેમજ સર્વે કળાઓ સહિત સાંગોપાંગ અષ્ટાંગયોગ અને અહિંસા, બ્રહ્મચર્યાદિ મહાવ્રતોને પોતાના અનન્ય નિષ્ઠાવાન ભક્તજનોને શિક્ષાર્થે સ્વાચરણ દ્વાર ઉપદેશતા એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૨.

આંતર અને બાહ્ય રીતે પ્રાણાયામ દ્વારા, શ્વાસ્થ્યોશ્વાસે પ્રતિક્ષણ પોતાના ભગવત્સ્વરૂપ પ્રત્યે અનુલોમ-પ્રતિલોમ વૃત્તિના સર્જનહાર, જાણે કે ભરતીના સમયે પાણીનું સતત આગમન-નિર્ગમન જેમાં થાય છે એવા સાગર સમાન, એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૩.

આંતર ને બાહ્ય ઇન્દ્રિયોના સમુદાય, પ્રાણ-અપાન આદિ વાયુ તથા ઇન્દ્રિયોના અધિષ્ઠાતા દેવ- તે સર્વેની વિવિધ વૃત્તિઓની ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ અને લય થકી અલિપ્ત રહી નિજસ્વરૂપમાં સદાય વર્તતા અને પોતના દિવ્ય પ્રતાપથી એ સર્વેને સાક્ષાત્ નિહાળતા એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૪.

श्री धार्मिकस्तोत्रम्

श्रीवासुदेव विमलामृत धाम वासं
नारायणं नरकतारण नामधेयम् ।
श्यामं सितं द्विभुजमेव यतुर्भुजं य
त्वां भक्तिधर्मतनयं शरणं प्रपद्ये ॥ १ ॥

शिक्षार्थमत्र निजभक्तिमतां नराणाम्
अकान्तधर्ममण्डलं परिशीलयन्तम् ।
अष्टांगयोगकलनाश्रय महाप्रतानि
त्वां भक्तिधर्मतनयं शरणं प्रपद्ये ॥ २ ॥

श्वासेन साकमनुलोमविलोमवृत्त्या
स्वान्तर्बहिश्च भगवत्युरुधा निजस्य ।
पूरे गतागत जलाम्बुधिनोपमेयं
त्वां भक्तिधर्मतनयं शरणं प्रपद्ये ॥ ३ ॥

बाह्यान्तरिन्द्रियगण श्वसनाधिदैव-
वृत्युद्भवस्थिति लयानपि जयमानान् ।
स्थित्वा ततः स्वमहसा पृथगीक्षमाणं
त्वां भक्तिधर्मतनयं शरणं प्रपद्ये ॥ ४ ॥

નિજ ભગવત્સ્વરૂપમાં માયિક ભાવ, તમસ તેમજ અમંગલ વાસના આદિ દોષો પરઠવાનું સદંતર ખંડન કરવા માટે નિર્વિકલ્પ સાંખ્ય અને યોગશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતોનું યોગ્ય રીતે સમર્થન કરનારા એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૫.

અનંત કોટી મુક્તોના સ્વામી એવા તથા પોતાનું દિવ્યાતિદિવ્ય સાકારપણું, અલૌકિક સામર્થ્ય અને પોતાના ભક્તજનોના શુભસંકલ્પ સત્ય કરવાપણું આદિ ઉત્તમ તત્ત્વોનું સંવર્ધન કરવા માટે સખીજ સાંખ્ય અને યોગ માર્ગનું યથાયોગ્ય નિરૂપણ કરનારા એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૬.

જેમ કામી, ચોર, નટ, વ્યસની તેમજ ઈર્ષ્યાળુ મનુષ્યો પોતાનો સ્વાર્થ સિદ્ધ કરવામાં જ એકાગ્રચિત્ત બની તલ્લીન થઈ જાય છે, તેમ (ભક્તજનોની શિક્ષાને અર્થે) પોતાના 'નારાયણ' સ્વરૂપનું જ અખંડ સ્મરણ કરનારા એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૭.

જેમ સાધ્વી નારી, ચકોર પક્ષી, પતંગિયું, માછલું, મયૂર અને ચક્રવાક પક્ષી પોતપોતાની ઇષ્ટવસ્તુની પ્રાપ્તિના પ્રયત્નોમાં જ મગ્ન રહે છે, તેમ (ભક્તજનોની શિક્ષાને અર્થે) પોતાના ભગવત્ સ્વરૂપમાં જ પ્રીતિપૂર્વક મગ્ન રહેતા એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૮.

मायामयाकृति तमोशुभ वासनानां
कर्तुं निषेधमुरुधा भगवत्स्वरूपे ।
निर्बीज सांध्यमतयोग युक्तिभाजं
त्वां भक्तिधर्मतनयं शरणां प्रपद्ये ॥ ५ ॥

दिव्याकृति त्वसुमहस्त्वसु वासनानाम्
सम्यग्विधिं प्रथयितुं य पतौ रमायाः ।
सालम्ब सांध्यपथयोग सुयुक्तिभाजं
त्वां भक्तिधर्मतनयं शरणां प्रपद्ये ॥ ६ ॥

कामार्त्त तस्कर नट व्यसनिद्विषन्तः
स्वस्वार्थसिद्धिमिव येतसि नित्यमेव ।
नारायणां परमयैव मुदा स्मरन्तं
त्वां भक्तिधर्मतनयं शरणां प्रपद्ये ॥ ७ ॥

साध्वी यकोर शलभास्तिमिकालकंठ-
कोका निशेष्टविषयेषु यथैव लग्नाः ।
भूतौ तथा भगवतोऽत्र मुदातिलग्नं
त्वां भक्तिधर्मतनयं शरणां प्रपद्ये ॥ ८ ॥

જેમ સ્નેહાતુર, ભયગ્રસ્ત, રોગગ્રસ્ત તેમ જ ક્ષુધાતુર માણસો સ્વમાનના ભોગે દીન થઈ રહે છે એ જ પ્રમાણે સત્પુરુષો સમક્ષ (ભક્તજનોના પ્રબોધન માટે) નિર્માનીપણે આચરણ કરનારા એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૯.

ધર્મપરાયણ સ્થિતિવાળા, સર્વશક્તિમાન એવા શ્રીહરિજી સાથે એકાત્મપણાને પામેલા તથા શબ્દાદિ પંચવિષયથી વિરક્ત થયેલા ભક્તજનો માટે પણ અક્ષરધામમાં જાજવલ્યમાન પ્રકાશમાં બિરાજમાન, તેજોમય મૂર્તિસ્વરૂપ શ્રીહરિ સદા સર્વદા ઉપાસ્ય-આરાધ્ય છે; એવાં પોતાના સિદ્ધાંતનું પ્રતિપાદન કરનારા એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૧૦.

સદ્ગ્રંથોના વાચન-શ્રવણમાં હરહમેશ લીન રહેનારા, સંતસભામાં બ્રહ્મવિદ્યાના ઉપદેશક ભવસાગરની ઉપાધિજાળમાં અટવાયેલા આત્માઓના આપ્તજન અર્થાત્ ઉદ્ધારક એવા હે! ભક્તિ-ધર્મથી પ્રગટ થયેલા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ હું આપને શરણે આવું છું...૧૧.

- શ્રી શતાનંદ મુનિ

સ્નેહાતુરસ્ત્વથ ભયાતુર આમયાવી
યદ્વક્ષુધાતુર જનશ્ય વિહાય માની ।
દૈન્યં ભજેયુરિહ સત્સુ તથાયરન્તં
ત્વાં ભક્તિધર્મતનયં શરણં પ્રપદ્યે ॥ ૯ ॥

ધર્મસ્થિતૈરૂપગતૈર્ બૃહતા નિજૈક્યં ।
સેવ્યો હરિઃ સિતમહઃસ્થિત દિવ્યમૂર્તિઃ
શબ્દાદરાગિભિરિતિ સ્વમતં વદન્તં ॥ ૧૦ ॥
ત્વાં ભક્તિધર્મતનયં શરણં પ્રપદ્યે

સદ્ગ્રંથ નિત્યપઠન શ્રવણાદિસક્તં
બ્રાહ્મીં ચ સત્સદસિ શાસતમત્ર વિદ્યાં ।
સંસારજાલ પતિતાખિલજીવ બન્ધો
ત્વાં ભક્તિધર્મતનયં શરણં પ્રપદ્યે ॥ ૧૧ ॥

- શ્રી શતાનંદ મુનિ

શ્રી ગુરુભજનસ્તોત્રમ્

ભવસાગરના જન્મ-મરણના ભયમાંથી મુક્ત કરનાર;
સુખ, સમૃદ્ધિ અને કરુણાના ધામ અને વ્રત, દાન, તપ આદિ
ધર્માચરણોના પરિપાકરૂપ એવા પરમાત્મા શ્રી સહજાનંદ ગુરુનું હું
સદા ભજન કરું છું...૧.

કરુણાથી છલકાતાં સૌમ્ય નેત્રોવાળા, શરણાગત ભક્તજનોનાં
દુઃખ-દર્દનો નાશ કરનારા અને પતિત જીવોને પાપકર્મોથી મુક્ત કરી,
તેમનો ઉદ્ધાર કરવા સદા-સર્વદા ઉત્સુક એવા પરમાત્મા શ્રી સહજાનંદ
ગુરુનું હું સદા ભજન કરું છું...૨.

મુમુક્ષુઓને પુરુષપ્રયત્નથી આપમેળે સમજવું અતિ કઠિન એવા
પોતના સર્વોપરી પુરુષોત્તમ સ્વરૂપના તત્ત્વજ્ઞાનને સર્વસુલભ
લોકભોગ્ય બનાવવાનો નિશ્ચય કરી, મનુષ્ય દેહ ધારણ કરનારા
એવા પરમાત્મા શ્રી સહજાનંદ ગુરુનું હું સદા ભજન કરું છું...૩.

બ્રહ્મા, શંકર જેવા દેવો પણ જેને સંયમમાં નથી રાખી શક્યા અને
ભવસાગરમાં સતત ભ્રમણ થવાને કારણે અતિ વ્યાકુળ છે એવા
મનને, જેમણે અંકુશમાં રાખ્યું છે એવા મનુષ્ય સ્વરૂપ ધારણ કરનારા
પરમાત્મા શ્રી સહજાનંદ ગુરુનું હું સદા ભજન કરું છું...૪.

श्री गुरुभजनस्तोत्रम्

भव संभव भीति भेदनं
सुभ संपत्कुरुषानिकेतनं ।
व्रत दान तपःक्रिया इलं
सहजानंदगुरुं भजे सदा ॥ १ ॥

कुरुषामय चारु लोचनं
शरणायात जनार्ति भोचनम् ।
पतितोद्धारणाय तत्परं
सहजानंदगुरुं भजे सदा ॥ २ ॥

निज तत्त्व पथावबोधनं
जनतायाः स्वत अेव दुर्गमम् ।
धृति यिन्य गृहीतविग्रहं
सहजानंदगुरुं भजे सदा ॥ ३ ॥

विधि शंभु मुषैरनिग्रहं
भव पाथोधि परिब्रमाकुलम् ।
अपिधार्य मनो नरप्रभं
सहजानंदगुरुं भजे सदा ॥ ४ ॥

સંસારી જીવોને પોતાના કલ્યાણકારી ચરણકમળના સેવન-પૂજનનો લાભ અખંડ મળે અર્થાત્ પોતાના સ્વરૂપનું અખંડ અનુસંધાન રહે એવી શુભ કામનાથી જેમણે મહોત્સવ-સમૈયાઓની રચના કરી છે એવા પરમાત્મા શ્રી સહજાનંદ ગુરુનું હું સદા ભજન કરું છું...૫.

બાહ્ય દૃષ્ટિવાળા લોકોને માનવ સ્વરૂપે દૃષ્ટિગોચર થતા અને પોતાનાથી દિવ્ય દૃષ્ટિ પામેલા જનોને સર્વોપરી પરબ્રહ્મ પૂર્ણ પુરુષોત્તમ સ્વરૂપે પરખાતા એવા અને સર્વને ભજન કરવા યોગ્ય છે કલ્યાણકારી ચરણકમળ જેમના ને સમગ્ર વિશ્વના ગુરુ એવા પરમાત્મા શ્રી સહજાનંદ ગુરુનું હું સદા ભજન કરું છું...૬.

પર્વત જેટલો મોટો ઢગલો થાય એટલાં પાપકર્મો કર્યા હોય પણ જો તે શરણે આવે તો તે પાપકર્મોને લક્ષમાં ન લેતા પોતાના શરણમાં રાખે છે અને તેના અણુ સરખા સદ્ગુણને તુલના ન થઈ શકે એવો મહાન ગણે છે એવા અતિ દયાળુ પરમાત્મા શ્રી સહજાનંદ ગુરુનું હું સદા ભજન કરું છું...૭.

સદાય પ્રગટ એવા પોતાનો સમાગમ અનેક જીવોને સંસાર સાગરમાંથી મોક્ષ પામવાના સાધનરૂપ છે અને તેથી જ કેવળ કૃપાવશ થઈને પોતે પ્રગટ થયા છે એવા ગુરુરાજ પરમાત્મા શ્રી સહજાનંદ ગુરુનું હું સદા ભજન કરું છું...૮.

હે ભગવન્! આપે જનસમુદાય પર તેમના જીવાત્માનો આત્યંતિક મોક્ષ કરવારૂપ મહાન અનુગ્રહ કર્યો છે તેનો બદલો વાળવા કોઈ પણ સમર્થ નથી. તેથી જ આ મહદ ઉપકાર કરવા નિમિત્તે હું દીનાનાથ ભટ્ટ, અંજલિબદ્ધ થઈ અંતરતમથી આપને નમસ્કાર કરું છું...૯.

- શ્રી દીનાનાથ ભટ્ટ

નિજ પાદપયોજ કીર્તનં
સતતં સ્યાદ્ ભવ જીવ ગોચરં ।
ઇતિ યઃ કુરુતે કૃતૂત્સવં
સહજાનંદગુરું ભજે સદા ॥ ૫ ॥

બહિરીક્ષણ લોક માનુષં
નિજ દત્તામ્બક દર્શિનાં હરિમ્ ।
ભજનીયપદં જગદ્ગુરું
સહજાનંદગુરું ભજે સદા ॥ ૬ ॥

શરણાગત પાપ પર્વતં
ગણાયિત્વા ન તદીય સદ્ગુણં ।
અણુમખ્યતુલં હિ મન્યતે
સહજાનંદગુરું ભજે સદા ॥ ૭ ॥

ભવ વારિધિ મોક્ષ સાધનં
ગુરુરાજ પ્રકટ સ્વસંગમમ્ ।
પ્રકટી કૃતવાન્ કૃપાવશઃ
સહજાનંદગુરું ભજે સદા ॥ ૮ ॥

ભગવન્ કૃપયા ત્વયા કૃતં
જનતાયામ્ ઉપકારમીદૃશમ્ ।
ક્ષમતે પ્રતિકર્તુ મત્ર કઃ કુરુતે
દીનજનસ્તર્તોજલિમ્ ॥ ૯ ॥

- શ્રી દીનાનાથ ભટ્ટ

પ્રાર્થના

- નિર્વિકલ્પ ઉત્તમ અતિ, નિશ્ચય તવ ઘનશ્યામ;
માહાત્મ્યજ્ઞાનયુક્ત ભક્તિ તવ, એકાંતિક સુખધામ. ૧
- મોહિમેં તવ ભક્તપનો, તામેં કોઈ પ્રકાર;
દોષ ન રહે કોઈ જાતકો, સુનિયો ધર્મકુમાર. ૨
- તુમારો તવ હરિભક્તકો, દ્રોહ કબુ નહિ હોય;
એકાંતિક તવ દાસકો, દીજે સમાગમ મોય. ૩
- નાથ નિરંતર દર્શ તવ, તવ દાસનકો દાસ;
એહિ માગું કરી વિનય હરિ, સદા રાખિયો પાસ. ૪
- હે કૃપાલો! હે ભક્તપતે!, ભક્તવત્સલ! સુનો બાત;
દયાસિંધો! સ્તવન કરી, માગું વસ્તુ સાત. ૫
- સહજાનંદ મહારાજ કે, સબ સત્સંગી સુજાણ;
તાકું હોય દૃઢ વર્તનો, શિક્ષાપત્રી પ્રમાણ. ૬
- સો પત્રીમેં અતિ બડે, નિયમ એકાદશ જોય;
તાકી વિક્તિ કરત હું, સુનિયો સબ ચિત્ત પ્રોય. ૭
- હિંસા ન કરની જન્તુકી, પરત્રિયા સંગકો ત્યાગ;
માંસ ન ખાવત મદ્યકું, પીવત નહિ બડભાગ્ય. ૮
- વિધવાકું સ્પર્શત નહિ, કરત ન આત્મઘાત;
ચોરી ન કરની કાહુંકી, કલંક ન કોઈકું લગાત. ૯
- નિંદત નહિ કોય દેવકું, બિન ખપતો નહિ ખાત;
વિમુખ જીવકે વદનસે, કથા સુનિ નહિ જાત. ૧૦
- એહી ધર્મ કે નિયમમેં, બરતો સબ હરિદાસ;
ભજો શ્રી સહજાનંદ પદ, છોડી ઓર સબ આસ. ૧૧
- રહી એકાદશ નિયમમેં, કરો શ્રીહરિપદ પ્રીત;
પ્રેમાનંદ કહે ધામમેં, જાઓ નિ:શંક જગજીત. ૧૨

સ્તુતિ

વિશ્વેશ છો સકળ વિશ્વ તણા વિધાતા,
ત્રાતા તમે સકળ મંગળ શાંતિદાતા;
માટે તમારું ક્રુણાનિધિ સત્ય નામ,
સાષ્ટાંગ નાથ તમને કરું હું પ્રણામ.
અજ્ઞાનપાશ ક્રુણા કરી કાપી નાખો,
નિત્યે પ્રભુ તવ પદે મમ વૃત્તિ રાખો;
ભક્તોનું પાલન કરો પ્રભુ સર્વ યામ,
સાષ્ટાંગ નાથ તમને કરું હું પ્રણામ.

જે ઉત્પત્તિ તથા સ્થિતિ લય કરે, વેદો સ્તુતિ ઉચ્ચરે;
જેના રોમ સુહિદ્રમાં અણુસમા, બ્રહ્માંડ કોટિ ફરે.
માયા કાળ રવિ શશી સુરગણો, આજ્ઞા ન લોપે ક્ષણ;
એવા અક્ષરધામના અધિપતિ, શ્રી સ્વામિનારાયણ.

આવી અક્ષરધામથી અવનીમાં, જે દેહધારી થયા;
આપ્યાં સુખ અપાર ભક્તજનને, દિલે ધરીને દયા.
કીધા ચારું ચરિત્ર ગાન કરવા, જેણે ક્રુણા કરી;
વંદુ મંગળ મૂર્તિ ઉર ધરી, સર્વોપરી શ્રીહરિ.

જન્મ્યા કૌશલ દેશ વેશ બટુનો, લૈ તીર્થમાંહી કર્યા;
રામાનંદ મળ્યા સ્વધર્મ ચલવ્યો, યજ્ઞાદિ મોટા કર્યા.
મોટાં ધામ રચ્યાં રહ્યા ગઢપુરે, બે દેશ ગાદી કરી;
અન્તર્ધાન થયા લીલા હરિતણી, સંક્ષેપમાં ઉચ્ચરી.

જે હરિ અક્ષરધામ માંડી રાજે, સર્વોપરી છે સદા;
 તે નરવિગ્રહધારી નાથ થઈને, સુખિયા કરે સર્વદા.
 એવી સુખમય મૂર્તિમાં જ રહે છે, મુક્તો અનાદિ ઘણા;
 પય મિસરીવત્ પ્રેમપૂર્ણ રાગે, એ સુખ મહીં ના મણા.
 એવા મુક્ત સદાય નાથ સંગે, એ નાથ સાથે મળ્યા;
 જેણે રૂપ અનુ આજ ધરિયું, સ્હેજે ન જાયે કળ્યા.
 એવા સિદ્ધ સ્વતંત્ર મુક્ત કહીએ, સંકલ્પ સુખકંઠના;
 જેણે જીવ અનેક આજ તાર્યા, તેને કરું વંદના.

શ્લોક

વિશાલ ભાલં નવકંજનેત્રમ્ ।
 સ્મીરાનનં સુંદર ગૌરવર્ણમ્ ॥
 પ્રલંબબાહું મૃદુલંઘ્રી પદ્મમ્ ।
 દયાનિધિ ધર્મસુતં નમામી ॥

વર્ણિવેષ રમણીય દર્શન ।
 મન્દહાસ રુચિરાનનામ્બુજમ્ ॥
 પૂજિતં સુરનરોત્તમૈર્મુદા ।
 ધર્મનન્દનમહં વિચિન્તયે ॥

મૂકં કરોતિ વાચાલં ।
 પંગું લંઘયતે ગિરિમ્ ॥
 યત્કૃપા તમહં વંદે ।
 પરમાનંદ શ્રીહરિમ્ ॥

ત્વમેવ માતા ચ પિતા ત્વમેવ ।
 ત્વમેવ બંધુશ્ચ સખા ત્વમેવ ॥
 ત્વમેવ વિદ્યા ચ દ્રવિણં ત્વમેવ ।
 ત્વમેવ સર્વમ્ મમ દેવ દેવ ॥

નિજાશ્રિતાનાં સકલાર્તિહન્તા ।
 સધર્મ ભક્તેરવનં વિધાતા ॥
 દાતા સુખાનાં મનસેષ્ણિતાનાં ।
 તનોતુ કૃષ્ણોઽખિલ મંગલં નઃ ॥

રાત્રિ ભોજનનો થાળ

રૂડી રાંધી મેં રસિયાજી ખાંતે ખીચડી રે.	ટેક૦
ચોખા દાળ જતન કરી જોઈ, નિર્મળ નીરે ધીરે ધોઈ;	
મધુરે મધુરે તાપે માખણ શી ચડી રે.	રૂડી૦
ઘી ઘણું જમો અલબેલા, અથાણાં પાપડ રંગ છેલા;	
ચોંપેશું ચોળાની કાજુ કરી વડી રે.	રૂડી૦
દૂધ કઢી ને દહીં જમાવી, લલિત લવિંગે શું છમકાવી;	
ભૂધરને જમવાને કાજે કરી કઢી રે.	રૂડી૦
દયાનંદ કહે દિલમાં ધારી, પ્રસાદી આપો હિતકારી;	
શ્રીહરિવરને હાથે મુજને મોજ મળી રે.	રૂડી૦

મુખવાસ થાળ

લેતા જાઓ રે સાવરિયા બીડી પાનનકી,
પાનનકી રે બીડી પાનનકી. લેતા૦
કાથો ચુનો વારી લવીંગ સોપારી,
એલચી મંગાવું મુલતાનનકી. લેતા૦
એક એક બીડી મોરી સાસુ નણંદકી,
દુસરી બીડી મોરે લાલનકી. લેતા૦
આવો શ્રીહરિ તમને પાટે બેસારું,
બાજી ખેલાવું સારી રેનનકી. લેતા૦
પ્રેમાનંદ કહે આપો પ્રસાદી,
એટલી અરજ તોરે દાસનકી. લેતા૦

માનસી પૂજા-૪

સંધ્યા આરતી પછી ચોથી માનસી પૂજા કરવી. મહારાજાધિરાજ શ્રીજીમહારાજ દિવ્યશોભાએ યુક્ત દિવ્ય આસન પર વિરાજ્યા છે. અનંત મુક્તો હાજર છે. હું શ્રીહરિજીની આરતી ઉતારું છું; મુક્તો દર્શન કરે છે. શ્રીજીની મૂર્તિમાંથી અતિશય સુખનાં બિંબ છૂટી રહ્યાં છે. આરતી પછી શ્રીહરિજી સૌને છાતીમાં પોતાનાં ચરણારવિંદ આપે છે, મને પણ આપી ન્યાલ કરે છે ને અતિ રાજી થઈને મળે છે. પછી શ્રીહરિજી વાળુ કરવા બાજોઠ ઉપર બેસે છે. ખીચડી-કઢી-ભાખરી-શાક-દૂધ-ઘી વગેરે નૈવેદ્ય ધરેલાં દિવ્ય ભોજન શ્રીજી જમે છે. પછી ચળુ કરી જળપાન કરી મુખવાસ ગ્રહણ કરી પલંગ ઉપર બિરાજે છે. મુક્તો સૌ શ્રીજીના સુખમાં ગુલતાન છે ને હું પણ તેમાં સુખ લઈ રહ્યો છું એવું અનુભવવું.

શ્રીયગ આરતી પઢેલા

શ્રીહરિની સ્વાભાવિક ચેષ્ટા

રાગ : ગરબી

૫૬-૧

પ્રથમ શ્રીહરિને રે, ચરણે શીશ નમાવું;	
નૌતમ લીલા રે, નારાયણની ગાવું.	૧
મોટા મુનિવર રે, એકાગ્ર કરી મનને;	
જેને' કાજે રે, સેવે જાઈ વનને.	૨
આસન સાધી રે, ધ્યાન ધરીને ધારે;	
જેની ચેષ્ટા રે, સ્નેહ કરી સંભારે.	૩
સહજ સ્વાભાવિક રે, પ્રકૃતિ પુરુષોત્તમની;	
સુણતાં સજની રે, બીક મટાડે જમની.	૪
ગાવું હેતે રે, હરિનાં ચરિત્ર સંભારી;	
પાવન કરજો રે, પ્રભુજી બુદ્ધિ મારી.	૫
સહજ સ્વભાવે રે, બેઠા હોય હરિ જ્યારે;	
તુલસીની માળા રે, કર લઈ ફેરવે ત્યારે.	૬
રમૂજ કરતાં રે, રાજીવનેણ રૂપાણાં;	
કોઈ હરિજનની રે, માગી લઈને માળા.	૭
બેવડી રાખી રે, બલ્બે મણકા જોડે;	
ફેરવે તાણી રે, કંઈક માળા તોડે.	૮

વાતો કરે રે, રમૂજ કરીને હસતા;	
ભેળી કરી રે, માળા કરમાં ઘસતા.	૯
ક્યારેક મીંચી રે, નેત્રકમળને સ્વામી;	
પ્રેમાનંદ કહે રે, ધ્યાન ધરે બહુનામી.	૧૦

૫૬-૨

સાંભળ સૈયર રે, લીલા શ્રીહરિવરની;	
સુણતાં સુખડું રે, આપે સુખસાગરની.	૧
નેત્રકમળને રે, રાખી ઉઘાડાં ક્યારે;	
ધ્યાન ધરીને રે, બેસે જીવન બારે.	૨
ક્યારેક ચમકી રે, ધ્યાન કરતાં જાગે;	
જોતાં જીવન રે, જન્મમરણ દુઃખ ભાગે.	૩
પોતા આગળ રે, સભા ભરાઈ બેસે;	
સંત હરિજન રે, સામું જોઈ રહે છે.	૪
ધ્યાન ધરીને રે, બેઠા હોય હરિ પોતે;	
સંત હરિજન રે, તૃપ્ત ન થાયે જોતે.	૫
સાધુ કીર્તન રે, ગાય વજાડી વાજાં;	
તેમને જોઈ રે, મગન થાય મહારાજા.	૬
તેમની ભેળા રે, ચપટી વગાડી ગાય;	
સંત હરિજન રે, નીરખી રાજી થાય.	૭
ક્યારેક સાધુ રે, તાળી વજાડી ગાય;	
ભેળા ગાય રે, તાળી દઈ સુખદાય.	૮
આગળ સાધુ રે, કીર્તન ગાય જ્યારે;	
પોતા આગળ રે, કથા વંચાય ત્યારે.	૯
પોતે વાર્તા રે, કરતા હોય બહુનામી;	
ખસતા આવે રે, પ્રેમાનંદના સ્વામી.	૧૦

૫૬-૩

- મનુષ્યલીલા રે, કરતા મંગળકારી;
ભક્તસભામાં રે, બેઠા ભવભયહારી. ૧
- જેને જોતાં રે, જાયે જગ આસક્તિ;
જ્ઞાન વૈરાગ્ય રે, ધર્મ સહિત જે ભક્તિ. ૨
- તે સંબંધી રે, વાર્તા કરતા ભારી;
હરિ સમજાવે રે, નિજજનને સુખકારી. ૩
- યોગ ને સાંખ્ય રે, પંચરાત્ર વેદાંત;
એ શાસ્ત્રનો રે, રહસ્ય કહે કરી ખાંત. ૪
- જ્યારે હરિજન રે, દેશદેશના આવે;
ઉત્સવ ઉપર રે, પૂજા બહુવિધ લાવે. ૫
- જાણી પોતાના રે, સેવકજન અવિનાશી;
તેમની પૂજા રે, ગ્રહણ કરે સુખરાશિ. ૬
- ભક્ત પોતાના રે, તેને નાથ સુજાણ;
ધ્યાન કરાવી રે, ખેંચે નાડી પ્રાણ. ૭
- ધ્યાનમાંથી રે, ઉઠાડે નિજજનને;
દેહમાં લાવે રે, પ્રાણ ઇંદ્રીય મનને. ૮
- સંતસભામાં રે, બેઠા હોય અવિનાશ;
કોઈ હરિજનને રે, તેડવો હોય પાસ. ૯
- પહેલી આંગળી રે, નેત્ર તણી કરી સાન;
પ્રેમાનંદ કહે રે, સાદ કરે ભગવાન. ૧૦

૫૬-૪

- શ્રીહરિજની રે, લીલા અતિ સુખકારી;
આનંદ આપે રે, સુણતાં ન્યારી ન્યારી. ૧

ક્યારેક વાતો રે, કરે મુનિવર સાથે;	
ગુચ્છ ગુલાબનાં રે, ચોળે છે બે હાથે.	૨
શીતળ જાણી રે, લીંબુ હાર ગુલાબી;	
તેને રાખે રે, આંખ્યો ઉપર દાબી.	૩
ક્યારેક પોતે રે, રાજીપામાં હોયે;	
વાતો કરે રે, કથા વંચાયે તોયે.	૪
સાંભળે કીર્તન રે, પોતે કાંઈક વિચારે;	
પૂછવા આવે રે, જમવાનું કોઈ ત્યારે.	૫
હાર ચઢાવે રે, પૂજા કરવા આવે;	
તેના ઉપર રે, બહુ ખીજી રીસાવે.	૬
કથા સાંભળતાં રે, 'હરે' 'હરે' કરી બોલે;	
મર્મ કથાનો રે, સુણી મગન થઈ ડોલે.	૭
ભાન કથામાં રે, બીજી ક્રિયા માંદ;	
ક્યારેક અચાનક રે, જમતાં 'હરે' બોલાય.	૮
થાય સ્મૃતિ રે, પોતાને જ્યારે તેની;	
થોડુંક હસે રે, ભક્ત સામું જોઈ બેની.	૯
એમ હરિ નિત્ય નિત્ય રે, આનંદરસ વરસાવે;	
એ લીલારસ રે, જોઈ પ્રેમાનંદ ગાવે.	૧૦

૫૬-૫

સાંભળ સજની રે, દિવ્ય સ્વરૂપ સુખકારી;	
કરે ચરિત્ર રે, મનુષ્ય વિગ્રહ ધારી.	૧
થયા મનોહર રે, શ્રીહરિ મનુષ્ય જેવા;	
રૂપ અનુપમ રે, નિજજનને સુખ દેવા.	૨

ક્યારેક ઢોલિયે રે, બેસે શ્રી ઘનશ્યામ;	
ક્યારેક બેસે રે, ચાકળે પૂરણકામ.	૩
ક્યારેક ગોદડું રે, ઓછાડે સહિતે;	
પાથર્યું હોય રે, તે પર બેસે પ્રીતે.	૪
ક્યારેક ઢોલિયા રે, ઉપર તકિયો ભાળી;	
તે પર બેસે રે, નાથ પલાંઠી વાળી.	૫
ઘણુંક બેસે રે, તકિયે ઓઠીંગણ દઈને;	
ક્યારેક ગોઠણ રે, બાંધે ખેસ લઈને.	૬
ક્યારેક રાજી રે, થાય અતિશે આલી;	
સંત હરિજનને રે, ભેટે બાથમાં ઘાલી.	૭
ક્યારેક માથે રે, લઈ મેલે બે હાથ;	
છાતી માંહે રે, ચરણકમળ દે નાથ.	૮
ક્યારેક આપે રે, હાર તોરા સુખકારી;	
ક્યારેક આપે રે, અંગનાં વસ્ત્ર ઉતારી.	૯
ક્યારેક આપે રે, પ્રસાદીના થાળ;	
પ્રેમાનંદ કહે રે, ભક્તતણા પ્રતિપાળ.	૧૦

૫૬-૬

એવાં કરે રે, ચરિત્ર પાવનકારી;	
શુકજી સરખા રે, ગાવે નિત્ય સંભારી.	૧
ક્યારેક જીભને રે, દાંત તળે દબાવે;	
ડાબે જમણે રે, પડખે સહજ સ્વભાવે.	૨
છીંક જ્યારે આવે રે, ત્યારે રૂમાલ લઈને;	
છીંક ખાથે રે, મુખ પર આડો દઈને.	૩

રમૂજ આણી રે, હસે અતિ ઘનશ્યામ;	
મુખ પર આડો રે, રૂમાલ દઈ સુખધામ.	૪
ક્યારેક વાતો રે, કરતા થકા દેવ;	
છેડે રૂમાલને રે, વળ દેવાની ટેવ.	૫
અતિ દયાળુ રે, સ્વભાવ છે સ્વામીનો;	
પરદુઃખહારી રે, વારી બહુનામીનો.	૬
કોઈને દુખિયો રે, દેખી ન ખમાય;	
દયા આણી રે, અતિ આકળા થાય.	૭
અન્ન ધન વસ્ત્ર રે, આપીને દુઃખ ટાળે;	
કરુણાદૃષ્ટિ રે, દેખી વાન જ વાળે.	૮
ડાબે ખભે રે, ખેસ આડસોડે નાખી;	
ચાલે જમણા રે, કરમાં રૂમાલ રાખી.	૯
ક્યારેક ડાબો રે, કર કેડ ઉપર મેલી;	
ચાલે વહાલો રે, પ્રેમાનંદનો હેલી.	૧૦

૫૬-૭

નિત્ય નિત્ય નૌતમ રે, લીલા કરે હરિરાય;	
ગાતાં સુણતાં રે, હરિજન રાજી થાય.	૧
સહજ સ્વભાવે રે, ઉતાવળા બહુ ચાલે;	
હેત કરીને રે, બોલાવે બહુ વહાલે.	૨
ક્યારેક ઘોડે રે, ચડવું હોય ત્યારે;	
ક્યારેક સંતને રે, પીરસવા પધારે.	૩
ત્યારે ડાબે રે, ખભે ખેસને આણી;	
ખેસને બાંધે રે, કેડ સંગાથે તાણી.	૪

પીરસે લાડુ રે, જલેબી ઘનશ્યામ;	
જણસ જમ્યાની રે, લઈ લઈ તેનાં નામ.	૫
ફરે પંગતમાં રે, વારંવાર મહારાજ;	
સંત હરિજનને રે, પીરસવાને કાજ.	૬
શ્રદ્ધા-ભક્તિ રે, અતિ ઘણી પીરસતાં;	
કોઈના મુખમાં રે, આપે લાડુ હસતાં.	૭
પાછલી રાત્રિ રે, ચાર ઘડી રહે ત્યારે;	
દાતણ કરવા રે, ઊઠે હરિ તે વારે.	૮
પલાંઠી વાળી રે, ન્હાવા થાય તૈયાર;	
કર લઈ કળશ્યો રે, જળ ઢોળે તે વાર.	૯
કોરે વસ્ત્રે રે, કરી શરીરને લૂવે;	
પ્રેમાનંદ કહે રે, હરિજન સર્વ જુવે.	૧૦

૫૬-૮

રૂડા શોભે રે, નાહીને ઊભા હોયે;	
વસ્ત્ર પહેરેલું રે, સાથળ વચ્ચે નીચોવે.	૧
પગ સાથળને રે, લુહીને શોભાધામ;	
કોરા ખેસને રે, પહેરે શ્રી ઘનશ્યામ.	૨
ઓઢી ઉપરણી રે, રેશમી કોરની વહાલે;	
આવે જમવા રે, ચાખડિયે ચઢી ચાલે.	૩
માથે ઉપરણી રે, ઓઢી બેસે જમવા;	
કાન ઉઘાડા રે, રાખે મુજને ગમવા.	૪
ડાબા પગની રે, વાળી પલાંઠી નાથ;	
તે પર ડાબો રે, હળવે મેલે હાથ.	૫
જમણા પગને રે, રાખી ઊભા ઘનશ્યામ;	

તે પર જમણો રે, કર મેલે સુખધામ.	૬
રૂડી રીતે રે, જમે દેવના દેવ;	
વારે વારે રે, પાણી પીધાની ટેવ.	૭
જણસ સ્વાદુ રે, જણાય જમતાં જમતાં;	
પાસે હરિજન રે, બેઠા હોય મનગમતાં.	૮
તેમને આપી રે, પછી પોતે જમે;	
જમતાં જીવન રે, હરિજનને મન ગમે.	૯
ફેરવે જમતાં રે, પેટ ઉપર હરિ હાથ;	
ઓડકાર ખાયે રે, પ્રેમાનંદનો નાથ.	૧૦

૫૬-૯

ચળુ કરે રે, શ્રીજી તૃપ્ત થઈને;	
દાંતને ખોતરે રે, સળી રૂપાની લઈને.	૧
મુખવાસ લઈને રે, ઢોલિયે બિરાજે;	
પૂજા કરે રે, હરિજન હેતે ઝાઝે.	૨
પાંપણ ઉપર રે, આંટો લઈ અલબેલો;	
ફેંટો બાંધે રે, છોગું મેલી છેલો.	૩
વર્ષા ઋતુને રે, શરદ ઋતુને જાણી;	
ઘેલા નદીનાં રે, નિર્મળ નીર વખાણી.	૪
સંત હરિજનને રે, સાથે લઈ ઘનશ્યામ;	
ન્હાવા પધારે રે, ઘેલે પૂરણકામ.	૫
બહુ જળક્રીડા રે, કરતા જળમાં ન્હાય;	
જળમાં તાળી રે, દઈને કીર્તન ગાય.	૬
ન્હાઈને બારે રે, નીસરી વસ્ત્ર પહેરી;	
ઘોડે બેસી રે, ઘેર આવે રંગલહેરી.	૭

પાવન યશને રે, હરિજન ગાતા આવે;	
જીવન જોઈને રે, આનંદ ઉર ન સમાવે.	૮
ગઢપુરવાસી રે, જોઈને જગઆધાર;	
સફળ કરે છે રે, નેણાં વારંવાર.	૯
આવી બિરાજે રે, ઓસરીએ બહુનામી;	
ઢોલિયા ઉપર રે, પ્રેમાનંદના સ્વામી.	૧૦

૫૬-૧૦

નિજ સેવકને રે, સુખ દેવાને કાજ;	
પોતે પ્રગટ્યા રે, પુરુષોત્તમ મહારાજ.	૧
ફળિયામાંહી રે, સભા કરી વિરાજે;	
પૂરણશશી રે, ઉડગણમાં જેમ છાજે.	૨
બ્રહ્મરસ વરસી રે, તૃપ્ત કરે હરિજનને;	
પોઢે રાત્રે રે, જમી નાથ શુદ્ધ અન્નને.	૩
બે આંગળીઓ રે, તિલક કર્યાની પેરે;	
ભાલ વચ્ચે રે, ઊભી રાખી ફેરે.	૪
સૂતા સૂતા રે, માળા માગી લઈને;	
જમણ હાથે રે, નિત્ય ફેરવે ચિત્ત દઈને.	૫
ભૂલ ન પડે રે, કેદી એવું નિયમ;	
ધર્મકુંવરની રે, સહજ પ્રકૃતિ એમ.	૬
ભરનિદ્રામાં રે, પોઢ્યા હોય મુનિરાય;	
કોઈ અજાણે રે, લગાર અડી જાય.	૭
ત્યારે ફડકી રે, જાગે શ્રી ઘનશ્યામ;	
'કોણ છે?' પૂછે રે, સેવકને સુખધામ.	૮

એવી લીલા રે, હરિની અનંત અપાર;
 મેં તો ગાઈ રે, કાંઈક મતિ અનુસાર. ૯

જે કોઈ પ્રીતે રે, શીખશે સુણશે ગાશે;
 પ્રેમાનંદનો રે, સ્વામી રાજી થાશે. ૧૦

રાગ : ગરબી

ઓરા આવો ઘનશ્યામ સ્નેહી, સુંદર વર જોઉં વ્હાલા;
 જતન કરીને જીવન મારા, જીવમાંડી પ્રોઉં વ્હાલા. ૧

ચિહ્ન અનુપમ અંગોઅંગનાં, સુરતે સંભારું વ્હાલા;
 નખશિખ નીરખી નૌતમ મારા, ઉરમાં ઉતારું વ્હાલા. ૨

અરુણ કમળસમ જુગલ ચરણની, શોભા અતિ સારી વ્હાલા;
 ચિંતવન કરવા આતુર અતિ, મનવૃત્તિ મારી વ્હાલા. ૩

પ્રથમ તે ચિંતવન કરું, સુંદર સોળે ચિહ્ન વ્હાલા;
 ઊર્ધ્વરેખા ઓપી રહી, અતિશે નવીન વ્હાલા. ૪

અંગૂઠા આંગળી વચ્ચેથી, નીસરીને આવી વ્હાલા;
 પાનીની બે કોરે જોતાં, ભક્તને મન ભાવી વ્હાલા. ૫

જુગલ ચરણમાં કહું મનોહર, ચિહ્ન તેનાં નામ વ્હાલા;
 શુદ્ધ મને કરી સંભારતાં, નાશ પામે કામ વ્હાલા. ૬

અષ્ટકોણ ને ઊર્ધ્વરેખા, સ્વસ્તિક જાંબુ જવ વ્હાલા;
 વજ્ર અંકુશ કેતુ ને પદ્મ, જમણે પગે નવ વ્હાલા. ૭

ત્રિકોણ કળશ ને ગોપદ સુંદર, ધનુષ ને મીન વ્હાલા;
 અર્ધચંદ્ર ને વ્યોમ સાત છે, ડાબે પગે ચિહ્ન વ્હાલા. ૮

જમણા પગના અંગૂઠાના, નખમાંડી ચિહ્ન વ્હાલા;
 તે તો નીરખે જે કોઈ ભક્ત, પ્રીતિએ પ્રવીણ વ્હાલા. ૯

એ જ અંગૂઠાની પાસે, તિલ એક નૌતમ ધારું વ્હાલા;
પ્રેમાનંદ કહે નીરખું પ્રીતે, પ્રાણ લઈ વારું વ્હાલા. ૧૦

રાગ : ગરબી

૫૬-૧

હવે મારા વ્હાલાને નહિ રે વિસારું રે,
શ્વાસઉચ્છ્વાસે તે નિત્ય સંભારું રે. ૧
પડ્યું મારે સહજાનંદજીશું પાનું રે,
હવે હું તો કેમ કરી રાખીશ છાનું રે. ૨
આવ્યું મારે હરિવર વરવાનું ટાણું રે,
એ વર ન મળે ખરચે નાણું રે. ૩
એ વર ભાગ્ય વિના નવ આવે રે,
એ સ્નેહ લગ્ન વિના નવ ભાવે રે. ૪
દુરીજન મન રે માને તેમ કહેજ્યો રે,
સ્વામી મારા હૃદયની ભીતર રહેજ્યો રે. ૫
હવે હું તો પૂરણ પદવીને પામી રે,
મળ્યા મુને નિષ્કુળાનંદના સ્વામી રે. ૬

૫૬-૨

હવે. મારા વહાલાનાં દર્શન સારુ,
હરિજન આવે હજારે હજારું. ૧
ઢોલિયે બિરાજે સહજાનંદ સ્વામી,
પૂરણ પુરુષોત્તમ અંતરજામી. ૨
સભા મધ્યે બેઠા મુનિના વૃંદ,
તેમાં શોભે તારે વિંટવો જેમ ચંદ્ર. ૩

દુર્ગપુર ખેલ રચ્યો અતિ ભારી,
 ભેળા રમે સાધુ અને બ્રહ્મચારી. ૪
 તાળી પાડે ઊપડતી અતિ સારી,
 ધુન્ય થાય ચૌદ લોક થકી ન્યારી. ૫
 પાઘડલીમાં છોગલિયું અતિ શોભે,
 જોઈ જોઈ હરિજનનાં મન લોભે. ૬
 પધાર્યા વહાલો સર્વે તે સુખના રાશિ,
 સહજાનંદ અક્ષરધામના વાસી. ૭
 ભાંગી મારી જન્મોજન્મની ખામી,
 મળ્યા મુને નિષ્કુળાનંદના સ્વામી. ૮

રાગ : ગરબી

રેશ્રીજી તમે સાચું નાણું, બીજું સર્વે દુઃખદાયક જાણું;
 રે શ્રીજી તમે સાચું નાણું. ટેક૦
 રે તમ વિના સુખ સંપત કહાવે, તે તો સર્વ મહાદુઃખ ઉપજાવે;
 અંતે એમાં કામ કોઈ નાવે. રે શ્રીજી૦
 રે મૂરખ લોક મરે ભટકી, જૂઠા સંગે હાં રે શિર પટકી;
 એથી મારી મનવૃત્તિ અટકી. રે શ્રીજી૦
 છે અખંડ અલૌકિક સુખ સારું, તે જોઈ જોઈ મન મોહું મારું;
 ધરા ધન તમ ઉપર વારું. રે શ્રીજી૦
 રે બ્રહ્માથી કીટ લગી જોયું, જૂઠું સુખ જાણીને વગોવ્યું;
 મુક્તાનંદ મન તમ સંગ મોહું. રે શ્રીજી૦

ધ્યાનચિંતામણિ

રાગ : ગરબી

૫૬-૧

વંદુ સહજાનંદ રસરૂપ, અનુપમ સારને રે લોલ;
જેને ભજતાં છૂટે ફંદ, કરે ભવ પારને રે લોલ. ૧
સમરું પ્રકટરૂપ સુખધામ, અનુપમ નામને રે લોલ;
જેને ભવ બ્રહ્માદિક દેવ, ભજે તજી કામને રે લોલ. ૨
જે હરિ અક્ષરબ્રહ્મ આધાર, કે પાર કોઈ નવ લહે રે લોલ;
જેને શેષ સહસ્ત્રમુખ ગાય, નિગમ નેતિ કહે રે લોલ. ૩
વર્ણવું સુંદર રૂપ અનુપ, જુગલ ચરણે નમી રે લોલ;
નખશિખ પ્રેમસખીના નાથ, રહો ઉરમાં રમી રે લોલ. ૪

૫૬-૨

આવો મારા સુંદર શોભતા લાલ, કે જોઉં તારી મૂરતિ રે લોલ;
જતન કરી રાખું રસિયારાજ, વિસારું નહિ ઉરથી રે લોલ. ૧
મન મારું મોહું સહજાનંદ, પાઘડલીની ભાતમાં રે લોલ;
આવો ઓરા છોગલાં ખોસું છેલ, ખાંતિલા જોઉં ખાંતમાં રે લોલ. ૨
વહાલા તારું ઝળકે સુંદર ભાલ, તિલક રૂડાં કર્યાં રે લોલ;
વહાલા તારા વામકરણમાં તિલ, તેણે મનડાં હર્યાં રે લોલ. ૩
વહાલા તારી ભ્રુકુટિને બાણે પ્રાણ, કાળજ મારાં કોરિયાં રે લોલ;
નેણે તારે પ્રેમસખીના નાથ, કે ચિત્ત મારાં ચોરિયાં રે લોલ. ૪

૫૬-૩

વહાલા મુને વશ કીધી મહારાજ, વાલપ તારા વહાલમાં રે લોલ;

મન મારું તલખે જોવા કાજ, ટીબકડી છે ગાલમાં રે લોલ. ૧
 વહાલા તારી નાસિકા નમણી નાથ, અધરબિંબ લાલ છે રે લોલ;
 છેલા મારા પ્રાણ કરું કુરબાન, જોયા જેવી ચાલ છે રે લોલ. ૨
 વહાલા તારા દંત દાડમના બીજ, ચતુરાઈ ચાવતા રે લોલ;
 વહાલા મારા પ્રાણ હરો છો નાથ, મીઠું મીઠું ગાવતા રે લોલ. ૩
 વહાલા તારે હસવે હરાણું ચિત્ત, બીજું હવે નવ ગમે રે લોલ;
 મન મારું પ્રેમસખીના નાથ, કે તમ કેડે ભમે રે લોલ. ૪

૫૬-૪

રસિયા જોઈ રૂપાળી કોટ, રૂડી રેખાવળી રે લોલ;
 વહાલા મારું મનડું મળવા ચહાય, કે જાય ચિતડું ચળી રે લોલ. ૧
 વહાલા તારી જમણી ભુજાને પાસ, રૂડાં તિલ ચાર છે રે લોલ;
 વહાલા તારા કંઠ વચ્ચે તિલ એક, અનુપમ સાર છે રે લોલ. ૨
 વહાલા તારા ઉરમાં વિણગુણ હાર, જોઈ નેણાં ઠરે રે લોલ;
 વહાલા તે તો જાણે પ્રેમી જન, જોઈ નિત્ય ધ્યાન ધરે રે લોલ. ૩
 રસિયા જોઈ તમારું રૂપ, રસિક જન ઘેલડા રે લોલ;
 આવો વહાલા પ્રેમસખીના નાથ, સુંદરવર છેલડા રે લોલ. ૪

૫૬-૫

વહાલા તારી ભુજા જુગલ જગદીશ, જોઈને જાઉં વારણે રે લોલ;
 કરનાં લટકાં કરતા લાલ, આવોને મારે બારણે રે લોલ. ૧
 વહાલા તારી આંગળીઓની રેખા, નખમણિ જોઈને રે લોલ;
 વહાલા મારાં ચિત્તમાં રાખું ચોરી, કહું નહિ કોઈને રે લોલ. ૨
 વહાલા તારા ઉરમાં અનુપમ છાપ, જોવાને જીવ આકળો રે લોલ;
 વહાલા મારા હૈડે હરખ ન માય, જાણું જે હમણાં મળો રે લોલ. ૩

વહાલા તારુ ઉદર અતિ રસરૂપ, શીતળ સદા નાથજી રે લોલ;
આવો ઓરા પ્રેમસખીના પ્રાણ, મળું ભરી બાથજી રે લોલ. ૪

૫૬-૬

વહાલા તારી મૂરતિ અતિ રસરૂપ, રસિક જોઈને જીવે રે લોલ;
વહાલા એ રસના ચાખણહાર, છાશ તે નવ પીએ રે લોલ. ૧
વહાલા મારે સુખ સંપત તમે નાથ, શ્રીજી મન ભાવતા રે લોલ;
આવો મારે મંદિર જીવનપ્રાણ, હસીને બોલાવતા રે લોલ. ૨
વહાલા તારું રૂપ અનુપમ ગૌર, મૂરતિ મનમાં ગમે રે લોલ;
વહાલા તારું જોબન જોવા કાજ, કે ચિત્ત ચરણે નમે રે લોલ. ૩
આવો મારા રસિયા રાજીવનેણ, મરમ કરી બોલતા રે લોલ;
આવો વહાલા પ્રેમસખીના સેણ, મંદિર મારે ડોલતા રે લોલ. ૪

૫૬-૭

વહાલા તારું રૂપ અનુપમ નાથ, ઉદર શોભા ઘણી રે લોલ;
ત્રિવળી જોઉં સુંદર છેલ, આવોને ઓરા અમ ભણી રે લોલ. ૧
વહાલા તારી નાભિ નૌતમ રૂપ, ઊડી અતિ ગોળ છે રે લોલ;
કટિલંક જોઈને સહજાનંદ, કે મન રંગચોળ છે રે લોલ. ૨
વહાલા તારી જંઘા જુગલની શોભા, મનમાં જોઈ રહું રે લોલ;
વહાલા નિત્ય નીરખું પિંડી ને પાની, કોઈને નવ કહું રે લોલ. ૩
વહાલા તારા ચરણકમળનું ધ્યાન, ધરું અતિ હેતમાં રે લોલ;
આવો વહાલા પ્રેમસખીના નાથ, રાખું મારા ચિત્તમાં રે લોલ. ૪

૫૬-૮

વહાલા તારા જુગલ ચરણ રસરૂપ, વખાણું વહાલમાં રે લોલ;

-
- વહાલા અતિ કોમળ અરુણ રસાળ, ચોરે ચિત્ત ચાલમાં રે લોલ. ૧
વહાલા તારે જમણે અંગૂઠે તિલ, કે નખમાં ચિહ્ન છે રે લોલ;
વહાલા છેલી આંગળીએ તિલ એક, જોવાને મન દીન છે રે લોલ. ૨
વહાલા તારા નખની અરુણતા જોઈને, શશિકળા ક્ષીણ છે રે લોલ;
વહાલા રસચોર ચકોર જે ભક્ત, જોવાને પ્રવીણ છે રે લોલ. ૩
વહાલા તારી ઊર્ધ્વરેખામાં ચિત્ત, રહો કરી વાસને રે લોલ;
માગે પ્રેમસખી કર જોડી, દેજો દાન દાસને રે લોલ. ૪

સાચા આરતી પઠી

પોઢણિયા

રાગ : બિહાગ

પોઢે પ્રભુ સકલ મુનિકે ઘનશ્યામ;
 સ્વામિનારાયણ દિવ્ય મૂર્તિ, સંતનકે વિશ્રામ. પોઢે૦
 અક્ષર પર આનંદઘન પ્રભુ, કિયો હે ભૂ પર ઠામ;
 જેહી મિલત જન તરત માયા, લહત અક્ષરધામ. પોઢે૦
 શારદ શેષ મહેશ મહામુનિ, જપત જેહી ગુણનામ;
 જાસ પદરજ શીશ ઘરી ઘરી, હોવત જન નિષ્કામ. પોઢે૦
 પ્રેમકે પર્યક પર પ્રભુ, કરત સુખ આરામ;
 મુક્તાનંદ નિજ ચરણ ઢિગ ગુન, ગાવત આહું જામ. પોઢે૦

રાગ : ગરબી

પોઢો પોઢો સહજાનંદ સ્વામી,
 અંખિયામાં નિંદરા ભરાણી રે. પોઢો૦
 હાં રે તમે માથેથી પાઘ ઉતારો રે,
 પછી તમે બનાતની ટોપી* ધારો રે. પોઢો૦
 હાં રે તમે જરકસી જામો ઉતારો રે,
 પછી હીર કોરી ઘોતી ધારો રે. પોઢો૦

* ઉનાળામાં ફૂલની ટોપી

હાં રે તમે કેડનો પટકો છોડો રે,
 પછી શાલ દુશાલા* ઓઢો રે. પોઢો
 હાં રે પોઢવા પ્રેમાનંદના સ્વામી રે,
 સખી જોઈ જોઈ આનંદ પામી રે. પોઢો

રાગ : ગરબી

૫૬-૧

આજ મારે ઓરડે રે, આવ્યા અવિનાશી અલબેલ;
 બાઈ મેં બોલાવિયા રે, સુંદર છોગાંવાળો છેલ. ૧
 નીરખ્યા નેણા ભરી રે, હરિવર સુંદર શ્રી ઘનશ્યામ;
 શોભા શી કહું રે, નીરખી લાજે કોટિક કામ. ૨
 ગૂંથી ગુલાબના રે, કંઠે આરોપ્યા મેં હાર;
 લઈને વારણા રે, ચરણે લાગી વારંવાર. ૩
 આપ્યો મેં તો આદરે રે, બેસવા ચાકળિયો કરી પ્યાર;
 પૂછ્યા પ્રીતશું રે, બાઈ મેં સર્વ સમાચાર. ૪
 કહોને હરિ ક્યાં હતા રે, ક્યાં થકી આવ્યા ધર્મકુમાર;
 સુંદર શોભતા રે, અંગે સજિયા છે શણગાર. ૫
 પહેરી પ્રીતશું રે, સુરંગી સૂંઘણલી સુખદેણ;
 નાડી હીરની રે, જોતાં તૃપ્ત ન થાયે નેણ. ૬
 ઉપર ઓઢિયો રે, ગૂઢો રેંટો જોયા લાગ્ય;
 સજની તે સમે રે, ધન્ય ધન્ય નીરખ્યા તેનાં ભાગ્ય. ૭
 મસ્તક ઉપરે રે, બાંધ્યું મોળીડું અમૂલ્ય;
 કોટિક રવિશંશી રે, તે તો ના'વે તેની તુલ્ય. ૮
 રેશમી કોરનો રે, કરમાં સા'થો છે રૂમાલ;

* ફૂલની પછેડી એમ બોલવું

પ્રેમાનંદ તો રે, એ છબી નીરખી થયો નિહાલ. ૯

૫૬-૨

સજની સાંભળો રે, શોભા વર્ણવું તેની તેહ;
મૂરતિ સંભારતાં રે, મુજને ઊપજ્યો અતિ સ્નેહ. ૧
પહેર્યાં તે સમે રે, હરિએ અંગે અલંકાર;
જેવા મેં નીરખ્યા રે, તેવા વર્ણવું કરીને પ્યાર. ૨
બરાસ કપૂરના રે, પહેર્યા હૈડે સુંદર હાર;
તોરા પાઘમાં રે, તે પર મધુકર કરે ગુંજાર. ૩
બાજુ બેરખા રે, બાંયે કપૂરનાં શોભિત;
કડાં કપૂરનાં રે, જોતાં ચોરે સહુનાં ચિત. ૪
સર્વે અંગમાં રે, ઊઠે અતરની બહુ ફોર;
ચોરે ચિતને રે, હસતાં કમલનયનની કોર. ૫
હસતા હેતમાં રે, સૌને દેતા સુખ આનંદ;
રસરૂપ મૂરતિ રે, શ્રીહરિ કેવળ કરુણાકંદ. ૬
અદ્ભુત ઉપમા રે, કહેતાં શેષ ન પામે પાર;
ધરીને મૂરતિ રે, જાણે આવ્યો રસ-શૃંગાર. ૭
વા'લપ વેણમાં રે, નેણાં કરુણામાં ભરપૂર;
અંગોઅંગમાં રે, જાણે ઊગિયા અગણિત સૂર. ૮
કરતા વાતડી રે, બોલી અમૃત સરખાં વેણ;
પ્રેમાનંદનાં રે, જોતાં તૃપ્ત ન થાયે નેણ. ૯

૫૬-૩

બોલ્યા શ્રીહરિ રે, સાંભળો નરનારી હરિજન;
મારે એક વારતા રે, સૌને સંભળાવ્યાનું છે મન. ૧

મારી મૂરતિ રે, મારા લોક ભોગ ને મુક્ત;
 સર્વ દિવ્ય છે રે, ત્યાં તો જોયાની છે જુક્ત. ૨
 મારું ધામ છે રે, અક્ષર અમૃત જેનું નામ;
 સર્વ સામ્રથી રે, શક્તિ ગુણે કરી અભિરામ. ૩
 અતિ તેજોમય રે, રવિશશી કોટિક વારણે જાય;
 શીતળ શાંત છે રે, તેજની ઉપમા નવ દેવાય. ૪
 તેમાં હું રહું રે, દ્વિભુજ દિવ્ય સદા સાકાર;
 દુર્લભ દેવને રે, મારો કોઈ ન પામે પાર. ૫
 જીવ ઈશ્વર તણો રે, માયા કાળ પુરુષ પ્રધાન;
 સહુને વશ કરું રે, સહુનો પ્રેરક હું ભગવાન. ૬
 અગણિત વિશ્વની રે, ઉત્પત્તિ પાલન પ્રલય થાય;
 મારી મરજી વિના રે, કોઈથી તરણું નવ તોડાય. ૭
 એમ મને જાણજો રે, મારા આશ્રિત સૌ નરનારી;
 મેં તો તમ આગળે રે, વાર્તા સત્ય કહી છે મારી. ૮
 હું તો તમ કારણે રે, આવ્યો ધામ થકી ધરી દેહ;
 પ્રેમાનંદનો રે, વ્હાલો વરસ્યા અમૃત મેહ. ૯

૫૬-૪

ઋગ્ના સહુ સાંભળો રે, મારી વાર્તા પરમ અનુપ;
 પરમ સિદ્ધાંત છે રે, સૌને હિતકારી સુખરૂપ. ૧
 સૌ હરિભક્તને રે, જાવું હોય મારે ધામ;
 તો મને સેવજો રે, તમે શુદ્ધ ભાવે થઈ નિષ્કામ. ૨
 સહુ હરિભક્તને રે, રહેવું હોય મારે પાસ;
 તો તમે મેલજો રે, મિથ્યા પંચવિષયની આશ. ૩

મુજ વિના જાણજો રે, બીજા માયિક સહુ આકાર;
 પ્રીતિ તોડજો રે, જૂઠાં જાણી કુટુંબ-પરિવાર. ૪
 સૌ તમે પાળજો રે, સર્વે દૃઢ કરી મારાં નેમ;
 તમ પર રીઝશે રે, ધર્મ ને ભક્તિ કરશે ક્ષેમ. ૫
 સંત હરિભક્તને રે, દીધો શિક્ષાનો ઉપદેશ;
 લટકાં હાથનાં રે, કરતા શોભે હરિવરવેશ. ૬
 નિજ જન ઉપરે રે, અમૃત વરસે આનંદકંદ;

જેમ સહુ ઔષધિ રે, પ્રીતે પોષે પૂરણચંદ. ૭
 શોભે સંતમાં રે, જેમ કાંઈ ઉડુગણમાં ઉડુરાજ;
 ઈશ્વર ઉદય થયા રે, કળિમાં કરવા જનનાં કાજ. ૮
 એ પદ શીખશે રે, ગાશે સાંભળશે કરી પ્યાર;
 પ્રેમાનંદનો રે, સ્વામી લેશે તેની સાર. ૯

રાગ: ધોળ

પદ-૧

અક્ષરના વાસી વહાલો આવ્યા અવની પર,
 નવખંડ ધરતીમાં સ્વામી છતરાયા ચાલે રાજ. અક્ષર૦
 અવની પર આવી વહાલે સત્સંગ સ્થાપ્યો,
 હરિજનોને કોલ કલ્યાણનો આપ્યો રાજ.
 પાંચે વર્તમાન પાળે બાઈઓ ને ભાઈઓ,
 હરિજન સંગાથે કીધી સાચી સગાઈ ઓ રાજ. અક્ષર૦
 બાઈઓ દેખીને ભાઈઓ છેટેરા ચાલે,
 પડી વસ્તુ કોઈની હાથે નવ ઝાલે રાજ. અક્ષર૦
 દેવના દેવ વહાલો ધામના ધામી,
 પ્રગટ પ્રભુનું નામ સહજાનંદ સ્વામી રાજ. અક્ષર૦

પ્રેમાનંદનો સ્વામી આનંદકારી,
પોતાના જનની વહાલે લાજ વધારી રાજ. અક્ષર૦

૫૬-૨

ધર્મને લાલે મુને હેતે બોલાવી,
એકાંતની વાત મર્મે સમજાવી રાજ. ધર્મને૦
મૂળ માયાના બંધ કાપવા આવ્યા,
ધામ ધામના વાસી અહીં બોલાવ્યા રાજ. ધર્મને૦
મૂળ અક્ષર પણ શ્રીહરિ સંગે,
મુક્ત મંડળને લાવ્યા ઉમંગે રાજ. ધર્મને૦
નવે ગ્રહોમાં જેમ ભાનુ વિના તમ,
દૂર ન થાય કરે કોટિક કર્મ રાજ. ધર્મને૦
પ્રેમાનંદનો સ્વામી પ્રાણ સ્નેહી,
બદ્ધ જીવોને વહાલે કર્યા વિદેહી રાજ. ધર્મને૦

૫૬-૩

અધમ ઉદ્ધારણ એવું પોતાનું નામ,
સત્ય કર્યું આજ શ્રી ધનશ્યામ રાજ. અધમ૦
જીવને શિવ કર્યા અવિદ્યા ટાળી,
પ્રૌઢ પ્રતાપ જણાવી હૃદ વાળી રાજ. અધમ૦
વિના સાધને સિદ્ધ દશા પમાડી,
સૌથી પોતાની રીત ન્યારી દેખાડી રાજ. અધમ૦
રવિ આગે શશી તારા ન ભાસે,
મત પંથ તેમ શ્રીહરિ પાસે રાજ. અધમ૦
પ્રેમાનંદનો સ્વામી પૂરણ પ્રતાપી,
પોતાના જનને સ્થિતિ અલૌકિક આપી રાજ. અધમ૦

૫૬-૪

શીદને ભટકો છો તમે ચતુર સુજાણ,
પ્રગટ પ્રભુની આજ કરો ઓળખાણ રાજ. શીદને૦
આ ધામના ધામી ક્યારેય નો'તા પધાર્યા,
ઈશ્વરકોટી સ્તુતિ કરીને હાર્યા રાજ. શીદને૦
આ અવસર પર કોઈ અવનિએ આવે,
તે તો માયાની આગે કંઈ ન ફાવે રાજ. શીદને૦
ગુણીને સંગે ક્યાંથી નિર્ગુણ થાય,
જ્યાંથી આવ્યા તેમાં પાછા સમાય રાજ. શીદને૦
આવો અવસર હવે ફરી નહિ આવે,
પ્રેમાનંદ તાળી દઈને હરખે કહાવે રાજ. શીદને૦

માનસી પૂજા-૫

શયનઆરતી પછી છેલ્લી માનસી પૂજા કરવી. શ્રીજીમહારાજ સુંદર કઢેલું દૂધ, બદામની પૂરી, મગજ વગેરે જમી જળપાન કરે છે. ત્યાર બાદ શ્રીહરિજી ગાદલું, ઓશીકાં ને ગાલમશૂરિયાં સહિત સુખશય્યામાં શયન કરીને યોગનિદ્રા અંગીકાર કરે છે. શ્રીહરિજી મારા હૃદયાકાશમાં પ્રેમરૂપ ઢોલિયામાં શયન કરી અક્ષરધામરૂપ મારા આત્મામાં જ અખંડ વિરાજમાન થાય છે, હું એ મૂર્તિમાં રસબસ જોડાઈ રહ્યો છું અથવા સમીપે સેવામાં રહી પગચંપી કરું છું એમ ધારવું. પાંચેય વખતની માનસી પૂજા શ્રીહરિજીના મહિમાપૂર્વક પ્રેમથી અને પ્રત્યક્ષભાવે કરવી. યંત્રવત્ત્ર કે શુષ્ક મને ન કરવી. આવી રીતે પ્રેમપૂર્વક માનસી પૂજા કરનારા ઉપર શ્રીહરિજી ખૂબ પ્રસન્ન થાય છે.

શ્રીકૃષ્ણમહામયજી ધ્યાનમંત્રો અંગ

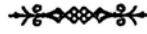
શ્રી અનિર્દેશથી લિખાવીતંગ સ્વામી શ્રી સહજાનંદજી મહારાજના, સર્વે સત્સંગી બાઈ-ભાઈ નારાયણ વાંચશો.

બીજું લખવાનું કારણ એ છે કે, જે મનુષ્યને જેવું પોતાનું પ્રારબ્ધ હોય તેને અનુસારે દેહને સુખ-દુઃખ થાય છે, તથા જન્મ-મરણ થાય છે, પણ જીવના પ્રારબ્ધ કર્મનું ઉલ્લંઘન કરીને તો ભૈરવ, ભવાની આદિક જે દેવ-દેવીયું છે તે કોઈ પણ એ જીવને સુખ-દુઃખ દેવાને અર્થે કે મારવા-જીવાડવાને અર્થે સમર્થ થતાં નથી. એ પ્રારબ્ધ કર્મ ને કાળ તેને ખોટાં કરી નાખવાં તથા મુવાંને જીવતાં કરવાં કે જીવતાંને મારી નાખવાં તેને વિષે તો એક પરમેશ્વર નારાયણ માત્ર સમર્થ છે, પણ બીજાં કોઈ દેવ-દેવી સમર્થ નથી. માટે એક પરમેશ્વરનો દૃઢ આશ્રય રાખીને નિત્યે ભજન સ્મરણ કર્યા કરવું અને કોઈ દેવ-દેવીનો ભય રાખવો નહિ.

આપણે તો ભગવાનના ભક્ત છીએ માટે હરિભક્તને તો કોઈ રીતનો ભય મનમાં રાખવો ઘટે નહિ. અને જંત્ર, મંત્ર, ઔષધિએ કરીને કોઈ માણસ જીવતો રહેતો હોત તો પૃથ્વી પર કોઈક તો દીઠામાં આવત, પણ એવો કોઈ દીઠામાં આવતો નથી. વળી જે બહુ મંત્ર, જંત્રને જાણે છે તે પણ મરી જાય છે.

બીજું જંત્ર મંત્ર કોઈ ઉપર કોઈનાં ચાલતાં હોય તો ઘણાક શત્રુ જેની ઉપરે હોય એવા મોટા મોટા રાજાઓ તે જીવતા શી રીતે રહે?

અને જંત્રે મંત્રે કરીને જ સિદ્ધિ થાતી હોય તો લાખો રૂપિયા ખરચીને રાજાઓ લશ્કર રાખે છે તથા આયુધ સામગ્રી રાખે એવું શા સારુ કરે? એક ભારે મંત્રશાસ્ત્રી રાખે તે મંત્ર તંત્રની સિદ્ધિએ કરીને સર્વે પ્રતિપક્ષીને મારી નંખાવે, પણ તેમ તો કોઈ ઠેકાણે દેખાતું નથી. માટે નિર્ભય થકા નારાયણનું ભજન કરજો. કેવળ ભગવાનનો જ દૃઢ નિશ્ચય રાખજો. જેમ ભગવાને ધાર્યું હશે તે સત્ય થશે, આપણું ધાર્યું કે બીજા કોઈનું ધાર્યું નહિ થાય; કેમ કે કોઈ જીવનું ધાર્યું થાતું હોય તો કોઈ ગરીબ રહે જ નહિ. સર્વને રાજા થવાની ઉમ્મિદ છે, પણ તેમ થતું નથી. માટે પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમ એવા સમર્થ ભગવાનના આશ્રય તળે રહીને નિર્ભય રહ્યા થકા નારાયણનું ભજન કરજો એ આ પત્ર લખવાનો મૂળ ઉદ્દેશ છે, તેને તમે એકાગ્ર મને કરીને ધારજો તથા વિચારજો.

શ્રી સ્વામિનારાયણ ડિવાઈન મિશન શાને માટે ?

શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનના સર્વજીવહિતાવહ સંદેશ અનુસાર માનવજાતના શ્રેય અને પ્રેય માટે—

- (ક) સેવા-સદાવ્રતના આદર્શો અનુસાર ભેદભાવ વિના આર્થિક મૂંઝવણ અનુભવતાં ભાઈબહેનોને જરૂરી રાહત પહોંચાડવી;
- (ખ) આરોગ્યપ્રસારની માર્ગદર્શક વ્યવસ્થા અને રોગોપચારનાં સારવાર કેન્દ્રો-ઔષધાલયો સ્થાપવાં-ચલાવવાં, અગર એવું કાર્ય કરતી સંસ્થાઓને સહાયરૂપ થવું;
- (ગ) આત્મિક શાંતિ અને માનવતાની ભીનાશ રેલાવતાં મંદિરો, સત્પુરુષોનાં સ્મારકકેન્દ્રો, વગેરેનાં નિર્માણ-નિભાવ-વિકાસ કરવાં;
- (ઘ) જીવનઘડતરમાં ઉપયોગી સાહિત્ય અને કલાના વિકાસકાર્યને ઉત્તેજન આપવું;
- (ચ) સમ્યક્ અભ્યાસ માટે પુસ્તકાલય, સંગ્રહાલય, સંશોધનકેન્દ્ર સ્થાપવાં-ચલાવવાં અગર એવા

- એકમોને મદદરૂપ થવું;
- (છ) સર્વસમન્વય સઘાય એવાં સાંસ્કારિક અને તત્ત્વજ્ઞાનવિષયક પ્રકાશનો પ્રસિદ્ધ કરવાં અને તે વડે જનસમુદાયનો ઊર્ધ્વગામી વિકાસ સાધવામાં મદદરૂપ થવું;

અને એ રીતે :

- (૧) સમાજજીવનની આધારશિલાસમાં સદાચાર અને નીતિનાં ધોરણો બળવત્તર થાય એવી પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરવું;
- (૨) સમાજમાં સંપ, એકતા અને પરસ્પર સુહૃદ્ભાવ વૃદ્ધિ પામે, વિશ્વબંધુત્વની ભાવના વિકસે અને વિસંવાદિતા દૂર થાય એવા કાર્યક્રમો આપવા;
- (૩) વિશ્વના ધર્મો અને પક્ષો વચ્ચે સંવાદિતા જળવાઈ રહે એ માટે સર્વધર્મીય પરિષદોનું આયોજન કરતા રહી આધ્યાત્મિક અને સામાજિક ઉત્કર્ષને વેગ આપવો.

આવા સુઆયોજિત કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા પરિપૂર્ણ ભગવત્સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ તરફ માનવસમુદાય સર્વાંગી વિકાસ પામી ગતિમાન થાય એવો મિશનનો શુભ આશય છે.

